

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 67 · 10. april
Sesjonen 2023–2024

Møte onsdag den 10. april 2024 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 67):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:05]: Representanten Sveinung Rotevatn vil framsette et representantforslag.

Sveinung Rotevatn (V) [10:00:23]: På vegner av stortingsrepresentantane Grunde Almeland, Abid Raja, Guri Melby og meg sjølv har eg gleda av å leggje fram eit forslag om å endre utlånsforskrifta for å hjelpe fleire førstegangskjøparar inn på bustadmarknaden.

Presidenten [10:00:34]: Representanten Marie Sneve Martinussen vil framsette tre representantforslag.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:00:49]: På vegne av Bjørnar Moxnes og meg selv vil jeg framsette forslag om å forhindre et folkemord på Gazastripen.

På vegne av Sofie Marhaug, Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og meg selv vil jeg framsette forslag om å legge ned veto mot EUs fjerde energimarkedspakke.

På vegne av Mímir Kristjánsson, Seher Aydar og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å la arbeidsfolk beholde mer av verdiene de skaper.

Presidenten [10:01:20]: Representanten Bengt Rune Strifeldt vil framsette et representantforslag.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:01:38]: På vegne av Fremskrittspartiets representanter Sivert Bjørnstad, Dagfinn Henrik Olsen, Per-Willy Amundsen og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om en bærekraftig reindriftsforvaltning.

Presidenten [10:01:51]: Representanten Aleksander Stokkebø vil framsette et representantforslag.

Aleksander Stokkebø (H) [10:02:04]: På vegne av stortingsrepresentantene Henrik Asheim, Anna Molberg og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om å forebygge, dokumentere og slå ned på lønnsstyveri, og hjelpe ofrene for arbeidslivskriminalitet.

Presidenten [10:02:24]: Representanten Rasmus Hansson vil framsette seks representantforslag.

Rasmus Hansson (MDG) [10:02:40]: På vegne av representantene Lan Marie Nguyen Berg, Une Bastholm og meg selv vil jeg framsette et forslag om utfasing av torv i hagejord.

På vegne av representanten Lan Marie Nguyen Berg og meg selv vil jeg fremme et forslag om forbud mot engangsgrill.

På vegne av representantene Une Bastholm, Lan Marie Nguyen Berg og meg selv framsetter jeg et forslag om å bygge opp systemet for restaurering av natur og dyreliv i Norge i tråd med målsettingene i naturavtalen.

På vegne av representantene Lan Marie Nguyen Berg, Une Bastholm og meg selv vil jeg framsette et forslag om å bevare og restaurere økosystemet i Oslofjorden med nye tiltak.

På vegne av representantene Une Bastholm, Lan Marie Nguyen Berg og meg selv vil jeg framsette et forslag om en mer sirkulær byggenæring.

På vegne av representantene Lan Marie Nguyen Berg, Une Bastholm og meg selv vil jeg framsette et forslag om å starte forhandlinger med EU om et forslag til en medlemskapsavtale som skal legges fram for folkeavstemning.

Presidenten [10:03:56]: Representanten Bård Hoksrud vil framsette et representantforslag.

Bård Hoksrud (FrP) [10:04:13]: På vegne av Fremskrittspartiets representanter Silje Hjemdal, Morten Wold, Sylvi Listhaug og meg selv har jeg gleden av å framsette et forslag om en bedre praksis for gravide kvinners møte med helsevesenet og praksis for innvilgelse av planlagt keisersnitt.

Presidenten [10:04:27]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:04:33]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:04:35]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Tonje Brenna, Erling Sande og Kari Nessa Nordtun vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Henrik Asheim.

Henrik Asheim (H) [10:04:57]: Mitt spørsmål går til arbeids- og inkluderingsministeren.

I et intervju i Aftenposten på mandag uttalte statsråden at hun vil ta et oppgjør med snillismen i arbeids- og sosialpolitikken, og at det er avgjørende for arbeidslinjen at vi får flere av ytelser og inn i arbeid. Statsråden ytrer også et ønske om en politisk debatt preget av flere tiltak for å få folk i jobb fremfor endeløse diskusjoner om nivået på ytelser, slik hun selv ordlegger seg.

Dette stiller seg i rekken av lignende utspill fra statsråden om hvor viktig arbeidslinjen er, og om hvordan debatten må endre seg. Det er vel og bra det, men det forutsetter jo at det følges opp med politisk substans, for at Arbeiderpartiet har fornyet retorikken, betyr dessverre ikke at partiet har fornyet politikken. I august 2021 gikk statsminister Støre ut og mente at politikken hadde feilet da vi rundet 100 mrd. kr i årlige utgifter til uføretrygd. Vel, i budsjettet for inneværende år er det tallet blitt 125 mrd. kr. Dette har skjedd samtidig som viktige satsinger som arbeidsmarkedstiltak og varig tilrettelagte arbeidsplasser for å få flere i arbeid har blitt nedprioritert av regjeringen. Dette kommer i tillegg til at regjeringen har vraket inkluderingsdugnaden i offentlig sektor, som fikk flere hundre mennesker med funksjonsnedsettelse ut i arbeid, og de har strammet kraftig inn på innleieregelverket og adgangen til midlertidige ansettelser og dermed hevet terskelen for å komme inn i arbeidslivet for folk som står utenfor arbeidslivet.

Regjeringen sier altså at arbeidslinjen er det viktigste i arbeids- og sosialpolitikken, men fører en politikk som er stikk i strid med alt det arbeidslinjen innebærer. Resultatene er så langt 25 pst. vekst i utgiftene til uføretrygd. Regjeringen har også, sammen med SV, økt nivået på ytelsene, samtidig som en stenger dør etter dør inn til arbeidslivet. Når skal statsråden slutte å bekymre seg for retorikken og faktisk endre politikken?

Statsråd Tonje Brenna [10:06:58]: Med unntak av en glitrende resitering fra en glitrende sak i Aftenposten med undertegnede, hvor jeg er null ydmyk på at jeg mener det var godt sagt, er jeg uenig i en del av virkelighetsbeskrivelsen til representanten. Jeg mener det er all mulig grunn til å ta den situasjonen vi står i, på alvor. Det jeg ikke er enig med representanten i, er at regjeringen fører en politikk som ikke får flere i arbeid. Siden 2021 har 150 000 flere kommet i jobb i Norge. Det er bra. Det skal vi være glade for. Min hovedbekymring er egentlig to ting. Det ene er at for mange unge fortsatt står utenfor, og de blir stadig flere. Det andre er at der den gode nyheten er at ni av ti av dem som har kommet i arbeid de siste årene, har kommet i arbeid i privat sektor, forteller det også at offentlig sektor har en veldig stor jobb å gjøre når det gjelder å bidra til å inkludere flere.

Folk trenger å bli stilt forventninger til. Vi blir bedre, hver og en av oss, når vi blir møtt med krav og forventninger om at vi kan bidra med noe. Veldig mange av de unge menneskene jeg treffer som enten står utenfor arbeid og utdanning eller er i ferd med å falle utenfor, eller som har kommet seg inn igjen, forteller at det var den ene voksne som sa at de fikk til dette hvis de anstrengte

seg, som gjorde at de fikk både troen på seg selv og en ny giv til selv å bidra til å komme i aktivitet.

Representanten har selv vært opptatt av dette med unge uføre, folk under 30 år som får innvilget uføretrygd. Jeg mener den diskusjonen er interessant av flere grunner. Det ene er at jeg er urolig for at vi bruker mer krefter på å få folk inn på et helsespor som skal lede fram til diagnose, enn på å lede dem inn på et aktivitetsspor hvor man kan komme i aktivitet i den grad man kan. Det andre som uroer meg, er at folk selv må bruke veldig mye tid og krefter på å dokumentere at de er syke, istedenfor å ta imot hjelp til å jobbe der de kan.

Derfor kommer jeg til å legge fram en stortingsmelding om nettopp dette i løpet av ikke lang tid, hvor jeg mener vi må klare å gripe fatt i dette på en ordentlig måte. Kan de ikke jobbe, skal fellesskapet stille opp, men har de mulighet til å bidra, skal vi hjelpe dem å komme i aktivitet, både gjennom å stille krav og ha forventninger og ved å stille opp.

Henrik Asheim (H) [10:09:02]: Dette var nok et eksempel på veldig god retorikk. Jeg er helt enig i stort sett alt statsråden sa, men det er ikke fulgt opp med den makten og det ansvaret som følger med å sitte i regjering. Vi har sett litt på hva som faktisk har skjedd på f.eks. arbeidsmarkedspolitikken, for statsråden pekte på at det er viktig for unge å møte voksne som har tro på dem – nettopp, enten det gjelder lønnstilskudd eller annen hjelp for å komme i jobb. Høsten 2021 økte regjeringen tilskudd til arbeidsmarkedstiltak med 190 mill. kr, 1 000 nye plasser. Våren etter, altså et halvt år etter, kuttet man i stedet 250 mill. kr, og da man gjennførte de pengene ett år etter, sa man at nå var det satsing, man bare førte tilbake litt mindre enn det man hadde kuttet. Problemet er at i året imellom er det mennesker som har stått i kø, som har gått ledige litt lenger. Nav-kontorene har gått tom for tiltak for mennesker som trenger hjelp for å komme i jobb. Og det er de som står utenfor nå, nettopp når ledigheten er lav, som er de som trenger ekstra hjelp for å komme inn i arbeidslivet. Med andre ord: Hva vil statsråden gjøre for å sørge for at den uforutsigbarheten fra regjeringen stopper?

Statsråd Tonje Brenna [10:10:07]: Det er svært forutsigbart at vi akkurat nå har 11 mrd. kr til arbeid for å bidra til å inkludere flere i arbeidslivet. Det er viktige penger, og det er penger som bidrar til at folk kan gjøre noe meningsfullt – hvis man trenger litt hjelp eller tilrettelegging. Det er jeg stolt av at vi har fått til. I tillegg har regjeringen lagt fram en opptrappingsplan for varig tilrettelagte arbeidsplasser. Det mener jeg er bra. Det bidrar til forutsigbarhet, men også til at vi forplikter oss til

å trappe opp volumet av plasser. Det er bra for folk som trenger det.

Så har regjeringen fått på plass en ungdomsgaranti, en garanti den borgerlige regjeringen fjernet, ikke prioriterte, og hvor vi sier at unge under 30 år skal ha tidlig, tett og tilpasset oppfølging for å komme i aktivitet og arbeid – få kvalifisering og helsehjelp, gjerne i kombinasjon. Og vi har prioritert Nav. Det er ofte sånn i politiske diskusjoner at det å prioritere Nav kanskje ikke er det som får blodet til å bruse blant politikerne. I Høyre får det blodet til å bruse så lite at de valgte å kutte til Nav. Vel, vi har prioritert Nav fordi Nav er blant dem som bidrar til å få folk i faktisk aktivitet. Jeg er stolt av den satsingen vi gjør, og vi kommer til å gjøre mer framover.

Henrik Asheim (H) [10:11:09]: Høyre kutter ikke i Nav, men vi øremerker de pengene til arbeidsmarkeds tiltak som får flere i jobb.

En annen ting som statsråden veldig ofte har vært opptatt av i intervjuene hvor hun er bekymret for debatten og retorikken, er at det må lønne seg bedre å jobbe. Det er jeg helt enig med statsråden i, og det betyr også at for mennesker som er f.eks. 100 pst. uføre, og som forsøker å komme i arbeid, bør det lønne seg. I dag er det slik at om man forsøker å jobbe en del, får man en marginalskatt på opp mot 80 pst. av lønnen sin. Derfor forhandlet SV inn at man skulle forsøke å gjøre noe med dette i budsjettet for inneværende år. Statsråden kom tilbake og sa at det var altfor komplisert, så man må komme tilbake til det i 2025, altså idet denne stortingsperioden nærmer seg slutten. På dette tidspunktet har også Høyre foreslått å halvere den avkorting. Mitt konkrete spørsmål til statsråden er: Hva har hun og regjeringen konkret gjort for at det skal lønne seg bedre å jobbe?

Statsråd Tonje Brenna [10:12:03]: Jeg skal korrigere representanten når det gjelder påstanden om at jeg er bekymret for debatten. Det er jeg ikke. Jeg er bekymret for situasjonen fordi vi i Norge trenger alle de hodene og hendene vi kan få, i arbeid. Vi blir stadig flere eldre, vi blir stadig færre yngre som kommer inn i arbeidsmarkedet, og vi har store oppgaver foran oss som skal løses. Skal vi klare å ha et velferdssamfunn som er til for hver og en av oss også i de kommende generasjonene, og samtidig bidra til at folk har noe meningsfylt å drive med, klarer seg selv og har lønn på konto, må vi få flere i arbeid. Derfor er det selvfølgelig også et perspektiv at det må lønne seg å jobbe selv om man er på en eller annen form for ytelse. Der har vi satt i gang et oppdrag for å vurdere hvordan det kan gjøres bedre. Jeg mener at når vi vurderer om vi skal legge om ordningene som handler om når man får avkorting, hvor mye man kan tjene i kombinasjon med en ytelse, må vi behandle det med stort alvor, for det er dramatiske omlegginger for

dem som er avhengige av disse ordningene. Derfor gjør vi de utredningene vi må, før vi kommer tilbake til Stortinget på egnet vis for å gjøre de justeringene som skal til for å sørge for at det skal lønne seg enda mer å jobbe.

Henrik Asheim (H) [10:13:05]: Det utredes, og det jobbes. En ting som man rakk å gjøre, var å øke ytelsene. Man økte altså en del av satsene innenfor uføretrygd, men samtidig utsatte man det man kunne gjøre for å sørge for at det lønner seg bedre å jobbe ved siden av uføretrygd. Dette er stikk i strid med det statsråden er bekymret for.

I tillegg er det slik at når vi nå vet at ledigheten er der for en del, må vi passe på at en del mennesker ikke faller ut av arbeidslivet. Da handler det også om å hjelpe flere mennesker til å få den kompetansen de trenger for å fornye seg, for å komme i arbeid eller bli i arbeid.

Èn av de tingene som denne regjeringen har gjort, som ikke er statsrådens konstitusjonelle ansvar, er å kutte ganske kraftig i bransjeprogrammene, altså etterutdanningsprogram innenfor ulike bransjer. Det har gått fra elleve program i 2022 til fem program i dag. Hva vil statsråden gjøre – i samarbeid med Kunnskapsdepartementet – for å sørge for at man slutter å kutte i kompetansetiltak og begynner å øke de pottene?

Statsråd Tonje Brenna [10:14:03]: Til diskusjonen om nivået på ytelse: Det er ikke en bent-ram-diskusjon. For det første blir ingen verken friskere eller mer fungerende i samfunnet av å bli fattigere. I en tid da prisene øker og folks utgifter øker, mener jeg det er riktig at vi vurderer nivået på ytelsene, rett og slett fordi folk må kunne klare seg. Jeg tror ikke man treffer et eneste menneske som er avhengig av en ytelse i Norge, som mener at man har det for bra. Jeg tror allikevel at det representanten peker på, at vi hele veien må ha for øye insentiv for å komme i jobb, er ekstremt viktig. Derfor mener jeg at noen justeringer kan være klokt, uten å ta vekk det grunnleggende, nemlig arbeidslinjen.

Når det gjelder etter- og videreutdanning, må jeg bare si at det er veldig gledelig at partene selv er så opptatt av dette: at vi skal ha både en etter- og videreutdanningsreform, at dette også prioriteres i oppgjørene, og at dette er diskusjoner man tar mellom partene. Jeg er helt overbevist om at vi kan få til kraftige ting på dette framover, fordi partene prioriterer det, og fordi vi er helt avhengige av det, både for å holde folk i jobb og for å sørge for at ingen sakker akterut når samfunnet endrer seg og teknologien utvikles.

Henrik Asheim (H) [10:15:07]: Det er helt riktig at partene er opptatt av dette. Da vi hadde budsjettføring, nevnte vel alle hovedsammenslutningene dette, men det var ikke fordi de syntes det var så bra, det var fordi

de kritiserte at man har kuttet dramatisk i det tilbudet som mange ansatte trenger for å oppdatere kunnskapen sin for å kunne stå i jobb lenger. Igjen sier man én ting – at dette er veldig viktig – og så gjør man noe annet. Man reduserer, kutter og gir et dårligere tilbud.

I tillegg må det være slik at ikke alle nødvendigvis må innom Nav-kontoret for å få den første jobben. Det er også veldig viktig at vi har et arbeidsmarked som gir folk som ikke har arbeidserfaring, en sjanse inn, en CV og attester. Noe av det som denne regjeringen har vært veldig opptatt av, er både å stramme inn innleieregelverket, selv om vi vet at halvparten av dem som ansettes i bemanningsbransjen, kommer fra arbeidsledighet, og å stramme inn på midlertidige ansettelser, selv om regjeringens egen evaluering viste at dette er en vei inn i arbeidslivet for dem som står nært arbeidslivet, men er utenfor. Så hvordan bidrar disse endringene til at flere mennesker kommer i jobb?

Statsråd Tonje Brenna [10:16:08]: Det bidrar de endringene svært effektivt til, for underveis, mens disse endringene har blitt gjennomført, har 150 000 flere kommet i jobb, ni av ti i privat sektor. Men det stopper jo ikke der, for flere har også fått fast jobb. Det er bra for den enkelte fordi man vet hva man har å forholde seg til, og det er bra for bedriftene, som kan investere mer i sine ansatte – apropos etter- og videreutdanning og bransjeprogram. Det er også bra for den enkelte arbeidstaker av én grunn til, nemlig at vi vet at lønna er høyere for den som er fast ansatt, enn for den som er midlertidig ansatt. Så både for lommeboka, for forutsigbarheten og for muligheten til å få påfyll gjennom et langt arbeidsliv er det veldig bra at vi har gjort disse endringene.

Bildet kan ikke se så dystert ut som det representanten forsøker å tegne, når vi vet at 150 000 flere har kommet i jobb, og veldig mange av dem som tidligere var midlertidig ansatt, nå har blitt fast ansatt. Det er bra for et omstillingsdyktig næringsliv, det er bra for våre innbyggere, som får forutsigbare rammer å forholde seg til, og det er bra for muligheten til å fylle på med kompetanse gjennom et langt arbeidsliv. Det trenger vi – spesielt når flere av oss må jobbe lenger.

Henrik Asheim (H) [10:17:10]: Det er jo dette som er paradokset. At 150 000 flere har kommet i jobb, skal vi glede oss enormt over. Det viser at det går bra på mange områder. Samtidig øker trygdeutgiftene med 25 mrd. kr, så på et eller annet tidspunkt er det slik at vi mister stadig flere ut, samtidig som de som er i jobb eller har vært midlertidig ledige, har kommet inn. Det betyr bare at de som nå står utenfor, trenger mer hjelp for å komme i jobb. Vi trenger flere tiltak, ikke færre. Vi trenger flere insentiver, ikke færre. Vi trenger mer etter-

utdanning, ikke mindre. Og på alle disse områdene har regjeringen gjort det motsatte av hva man har sagt.

Mitt poeng er at ved å bære regjeringsansvaret har man også mye makt til å få noe gjort. Det er vel og bra å bidra i samfunnsdebatten, men det må også følges opp med politisk substans. Sannheten er at på område etter område har man enten kuttet, redusert eller minsket ambisjonene for å hjelpe folk i jobb. Man har bygget opp tersklene for at flere kan prøve seg i arbeidslivet og brukt de store pengene på å øke ytelsene istedenfor å hjelpe folk tilbake. Mitt siste spørsmål er: Hva kan vi nå forvente fra statsråden av endring av politikk, og ikke bare retorikk?

Statsråd Tonje Brenna [10:18:15]: Det er jo noen av oss som er i stand til å ha to tanker i hodet på samme tid: både å delta i samfunnsdebatten og å justere politikken der det er riktig.

Det stemmer ikke at vi har kuttet i arbeidsmarkedstiltak. Vi har 11 mrd. kr i arbeid i dag for at flere skal kunne komme i jobb, vi har trappet opp antall VTA-plasser, vi styrker Nav, og vi har gjennomført en ungdomsgaranti som skal følge opp unge folk.

Jeg er spesielt opptatt av unge folk, for vi vet at om man blir stående utenfor tidlig i livet, står man foran et langt liv utenfor arbeidslivet, med alt hva det innebærer av økonomiske bekymringer, fravær av mulighet til å tilhøre viktige fellesskap og mulighet til å bruke sine evner og høre til i et arbeidsfellesskap. Så jeg er veldig opptatt av de unge.

Det representanten kan forvente, er at statsråden om ikke lang tid vil legge fram en stortingsmelding som handler om nettopp dette. Der må vi ha som mål å få flere i arbeid, bl.a. de unge. Vi må sørge for at flere får mulighet til å kombinere det å jobbe med en eller annen form for inntektssikring hvis man ikke kan jobbe fullt og helt, og vi må sørge for at flere blir kvalifisert og kan fylle på med kvalifikasjoner gjennom et langt arbeidsliv.

Sveinung Rotevatn (V) [10:19:34]: Med all respekt for både hovedspørsmålsstillaren og statsråden er det slik at det aller, aller meste av varig utanforskap i dette landet startar heilt andre plassar enn dei som no har vorte diskuterte. Det startar med sjukefråvær. Der ser vi no ein svært urovekkjande tendens. Sjukefråværet auka gjennom heile fjoråret, og fjerde kvartal i fjor nådde det 7 pst. Det er nesten like høgt som under den aller verste smittebølga under pandemien, og det er langt over eit normalnivå. Til samanlikning: Fjerde kvartal 2019, det siste før pandemien, var det på 5,7 pst.

Eg har ikkje oppfatta at denne regjeringa har uttrykt bekymring for dette, og langt mindre føreslått å gjere noko som helst – ingen forslag om å gjere nokon endringar i det som er eit verdsrekordhøgt sjukefråvær,

og som er starten på det aller meste av det andre som hittil har vorte diskutert. Når det har vore konsistente faglege anbefalingar, iallfall i 20 år, om å gjere nokre endringar i denne ordninga, kvifor vil ikkje regjeringa gjere det?

Statsråd Tonje Brenna [10:20:38]: Vi har en IA-avtale som har som hovedformål å gjøre noe med sykefraværet. Jeg er enig i representantens beskrivelse av hvor bekymringsfullt dette fraværet er, både for dem som er lenge borte fra arbeidsplassen sin, og for de kollegaene som står igjen og rett og slett enten har færre kollegaer å samarbeide med for å få gode arbeidsdager, eller stadig må treffe på nye kollegaer fordi man har fravær fra jobb. Derfor er jeg helt overbevist om at sykefravær også vil være en viktig del av den reforhandlingen av IA-avtalen regjeringen nå straks skal gå i gang med.

Jeg er, som representanten, bekymret for den sammenhengen det er mellom lange sykefravær og overgangen til AAP, og overgangen fra AAP til uføretrygd. Det betyr egentlig at vi ved å klare å skru litt på oppfølgingen tidlig i sykefraværsperioden kan unngå at folk havner i lengre løp over i AAP og over på uføretrygd. Jeg er innstilt på å gå inn i ordentlig gode diskusjoner og forhandlinger med partene om det, men fordi sykefravær ikke har ett enkelt svar, men må løses i fellesskap, tenker jeg at det er klokt å ta det i de forhandlingene.

Sveinung Rotevatn (V) [10:21:42]: Sjukefraværet har vore ein viktig diskusjon under IA-forhandling etter IA-forhandling – det er jo heile poenget med IA-avtalen – men det har ikkje levert. Det er framleis ekstremt høgt, og det er på veg opp, ikkje ned. Då er spørsmålet kor lenge statsråden skal sitje og ikkje forhalde seg til det. Vel, vi har ein del fagleg dokumentasjon som tilseier at det faktisk er mogleg å gjere noko med dette. Når statsråden heilt riktig seier at oppfølging i starten er det aller viktigaste, er spørsmålet: Kven har insentiv til det? Er det arbeidsgjevarane, som har null økonomisk ansvar etter dei første 17 dagane? Er det arbeidstakaren, som har full kompensasjon heile vegen? Når ekspertgruppa til sysselsetjingsutvalet føreslo å endre kompensasjonsmodellen slik at bl.a. arbeidsgjevarar får eit lengre ansvar for dette, kva skjer med det? Det skjer ingenting med det, og iallfall ikkje med kompensasjonsordninga for arbeidstakarar.

Er det ikkje snart på tide å snakke om den elefanten som står midt framfor oss, midt på golvet, og som regjeringa ikkje forhold seg til?

Statsråd Tonje Brenna [10:22:45]: Den elefanten snakkes det om titt og ofte, og jeg kan berolige representanten med at jeg også er veldig engasjert i å få ned fraværet. Hadde jeg hatt en enkel løsning på hvordan vi

skal lykkes med det – og som ikke handler om f.eks. å ta vekk inntektene for den som blir sykmeldt, eller den typen ting, hvor den grunnleggende tanken er at blir man litt fattigere, blir man litt friskere – hadde jeg lansert den løsningen, men det finnes ikke så enkle løsninger. Derfor er jeg opptatt av, spesielt hvis vi skal få gjort noen ting med ordningen på sykefravær, at vi må gjøre det sammen med partene. Mitt veldig klare inntrykk er at partene også er veldig opptatt av å få gjort noe med dette, både arbeidsgiversiden og arbeidstakersiden. Vi er nødt til å få fraværet ned, men jeg er grunnleggende sikker på at det å jobbe sammen med partene, som vi har tradisjon for å gjøre i Norge, er bra for å finne gode ordninger som står seg over tid, og for å få effekt av de avtalene vi inngår, og det er også det som over tid vil gjøre at vi i realiteten, i praksis hver eneste dag på arbeidsplassene våre, vil være i stand til å følge opp det vi beslutter.

Jeg er opptatt av å få fraværet ned, og det kommer vi til å jobbe videre med, sammen med partene.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:24:00]: Jeg bet meg merke i en kommentar statsråden hadde i det hun mener er det eminente intervjuet med Aftenposten. Hun sier at hun er urolig for en ny jobbkultur, der mye handler om å stille krav, bl.a. om retten til å jobbe deltid eller redusert. Sånn jeg ser det, må vi, hvis vi skal forvente at vi skal jobbe hvert minutt vi kan, gjøre dette forenlig med å få barn. Vi vet at mangel på tid er en av faktorene som pekes på når fødselsraten nå går ned. Arbeids- og velferdsdirektoratet har tidligere anslått at ca. 4 200 foreldre jobber 80–90 pst. mens de har unger under 2 år. Forstår jeg statsråden rett i at hun ønsker at idealet skal være å presse alle disse 4 200 foreldrene som har valgt annerledes, ut i jobb når de har små barn under 2 år?

Statsråd Tonje Brenna [10:25:03]: Jeg tror eksempelet fra den artikkelen handlet om unge som f.eks. hadde lyst til å jobbe som influensere eller ha mulighet til å tjene seg rike raskt uten nødvendigvis å se for seg selv som arbeidstakere i det ordinære arbeidslivet. Det var det som var poenget.

Jeg er likevel enig i at vi må ha et samfunn der det er mulig å kombinere arbeid med det å bli foreldre. I Norge jobber vi allerede tredje minst i OECD. Det er bare i Tyskland og Danmark man jobber mindre enn oss. Vi er avhengige av arbeidskraft i dette landet for å løse oppgavene som ligger foran oss.

Samtidig har vi store muligheter for å gjøre tilpasninger gjennom arbeidsmiljøloven, som er en sterk vernelov for arbeidstakere, også småbarnsforeldre som er arbeidstakere.

Jeg har to unger selv. Jeg har ingen problemer med å forstå at veldig mange foreldre opplever stress og press knyttet til å ha unger og kombinere det med jobb. Jeg føler meg som Tårnfrid hver eneste dag. Men jeg tror vi må erkjenne at å bruke 750 mrd. kr i bortfall av BNP i året på f.eks. å kompensere foreldre for å jobbe 80 pst. ikke er riktig bruk av penger. Vi trenger den arbeidskraften vi har i dette landet.

Presidenten [10:26:10]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [10:26:21]: Rett før påske behandlet vi i denne salen flere saker som har betydning for dagens og framtidens pensjonister. Derfor vil jeg rette mine spørsmål også til statsråd Brenna.

Vi valgte å stå utenfor både pensjonsreformen og meldingen som var til behandling. Årsaken til det var rett og slett at vi mener begrunnelsene man legger til grunn, og bakgrunnen for pensjonsreformen, har vært påstander om sviktende økonomisk grunnlag i framtiden. Fasiten så langt er at de økonomiske forutsetningene for pensjonsreformen har vært feil, og det er ingenting som tyder på at AS Norge kommer til å gå konkurs i overskuelig framtid. Statens pensjonsfond utland er større enn noen trodde var mulig, og per nå er verdien av fondet dobbelt så stor som forpliktelsene til alderspensjon.

Nok en gang er sviktende statsøkonomi et argument for å svekke pensjonssystemet gjennom bl.a. å øke pensjonsåret. Faktum er at regjeringen ønsker å overføre ressurser til andre områder, som store subsidier til symbolske klimatiltak og bistand og flyktningkostnader som vokser til nye høyder for hvert år.

Noen av dem som var sterkt kritiske til disse endringene, var fagarbeidere med tunge yrker og kort utdanning, men lang yrkeskarriere. Det var de som sto sterkst på barrikadene mot å få et lengre yrkesliv; de hadde allerede tunge nok dager.

Synes statsråden det er rettferdig at de som har bidratt gjennom et langt yrkesliv, skal måtte stå lenger i arbeidslivet for å betale for prioriteringene som regjeringen har gjort?

Statsråd Tonje Brenna [10:28:01]: Jeg har lyst til å korrigere inntrykket som skapes, på tre områder.

Det første er at dette er endringer som svekker pensjonssystemet vårt – det gjør de ikke. Med en befolkning som endrer seg, er det naturlig at vi også endrer pensjonssystemet. Da folketrygden ble innført i 1967, var forventet levealder for menn i Norge 72 år. I dag er den 82 år. Ettersom vi lever lenger og også er friske lenger, har flere av oss anledning til å bidra lenger. Derfor mener jeg det var riktig at man i 2011 besluttet at pensjons-

alderen skulle økes gradvis, og jeg mener de grepene vi nå har tatt for å følge opp det, er riktige.

Det andre jeg vil korrigere, er: Jeg synes det er litt uelegant i sammenhengen å si at pensjonsalderen økes i det norske pensjonssystemet for å finansiere innvandring og nyttige klimatiltak. Det er en beskrivelse jeg ikke kjenner meg igjen i, og jeg synes det er en unødvendig karikering av det som er ganske tøffe politiske prioriteringer for alle politiske partier når man skal prioritere statsbudsjetter og ulike tiltak vi har behov for innenfor ulike områder.

Til slutt er det dette som handler om sliterne i arbeidslivet vårt – mennesker som med ulikt helseutgangspunkt går på jobb i yrker hvor man rett og slett, fordi man jobber der man gjør, blir utslitt tidligere enn såkalt normert pensjoneringsalder. Jeg er opptatt av de yrkesgruppene. Jeg mener vi må ha et system som også tar godt vare på dem.

Derfor har vi, også gjennom pensjonsforliket, signalisert veldig tydelig fra Arbeiderpartiet og regjeringens side at vi skal ha en egen sliterordning i folketrygden. Den skal vi utarbeide sammen med partene, sånn at den treffer best mulig.

Jeg mener vi trenger å trygge dagens unge og dagens eldre på at vi har et godt pensjonssystem både for dem som allerede har gått av med pensjon, og for dem som går av om 50–60 år. Derfor mener jeg at grepene vi har gjort med å justere løpende pensjoner, måten vi justerer opptjening av pensjon på, og hvordan vi får de andre ytelsene i folketrygden til å henge sammen med pensjonssystemet, er viktig. Det kommer til å sikre også framtidens pensjonister.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [10:30:05]: Jeg tror ikke vi blir enige om grunnlaget for pensjonsmeldingen og pensjonsendringene.

Den største utfordringen for velferdsstatens bærekraft er at mange mennesker i arbeidsfør alder ikke deltar i arbeidsmarkedet og derfor heller ikke bidrar til finansieringen av velferdsstaten. Selvsagt er det mange som er syke og ikke har muligheten, men det er ikke bærekraftig at vi har så mange uføre og unge uføre i Norge. Fokuset må være på å utnytte all restarbeidsevne, om den så bare er 10 pst., samt at eldre som ønsker å delta utover pensjonsalder, velger å gjøre det frivillig. Noe av det som er aller mest utfordrende for framtidens bærekraft, er kostnadsforpliktelsene som innvandring fører med seg, med innvandrere fra ikke-vestlige land som har langt lavere arbeidsdeltakelse enn resten av befolkningen. Dette koster vanvittige summer.

Vi har fremmet flere forslag som hver for seg ville ha bidratt til å øke statens inntekter og redusere kostnadene, men regjeringspartiene har ikke stemt for disse. Er

statsråden enig i at det ville vært bedre å få flere til å delta framfor å laste pensjonsforpliktelsene over på dem som allerede bidrar?

Statsråd Tonje Brenna [10:31:18]: Det er statsråden enig i. Mitt veldig klare mål er at flere av majoritetsbefolkningen skal delta i arbeidslivet, spesielt trenger vi at de unge selv opplever å høre til, at de får lønn inn på konto hver måned og kan forsørge seg selv, men vi trenger også at flere blant innvandrerbefolkningen deltar i arbeidslivet, kanskje spesielt kvinner, som vi vet er viktig for hvorvidt ungene påvirkes til å se seg selv som arbeidstakere i framtiden eller ikke. Så mitt klare mål er at både flere unge mennesker og flere innvandrere skal komme i arbeid.

Så tror jeg vi må være tydelige på at både å forvente at den som kan bidra i arbeidslivet, gjør det, og å skru på de politiske virkemidlene vi har for å sørge for at folk kan kvalifiseres for arbeid, er viktig. Derfor er jeg opptatt av norskopplæring, jeg er opptatt av at vi møter innvandrerne våre med forventninger, og derfor skruer vi nå på introduksjonsprogrammet for å arbeidsrette det tydeligere, slik at folk reelt sett blir klar for arbeidslivet og kan klare seg selv ved ankomst til Norge.

Alf Erik Bergstøl Andersen (FrP) [10:32:29]: Som statsråden sa, ble folketrygden opprettet i 1967 for å sikre arbeidsfolk en pensjon som kunne gi dem en verdig alderdom. Fremskrittspartiet sier derfor nei til å kutte i arbeidsfolks opparbeidede pensjonsrettigheter, som nå vedtas av et stort flertall på Stortinget gjennom forliket. Det er dette andre partier og LO – som skal ivareta arbeidsfolks rettigheter – kaller rettferdig. Fremskrittspartiet kaller det ekstremt urettferdig. Mens arbeidsfolk skal straffes og fratras rettigheter, øker altså Statens pensjonsfond utland voldsomt. Per nå er verdien faktisk dobbelt så høy som forpliktelsene i alderspensjonen.

Hvordan kan statsråden forsvare – åpenbart med god samvittighet – at de som har bygget landet og skapt den velferden vi har i dag, blir de som kommer tapende ut av forliket?

Statsråd Tonje Brenna [10:33:23]: Det er jeg grunnleggende uenig i. Kjernen i pensjonsforliket er både at vi får bedre løpende reguleringer av pensjoner, at vi får bedre opptjening av pensjon, og at vi får bedre sammenheng mellom de øvrige ytelsene i folketrygden og pensjonssystemet, sånn at folk slipper å være urolig for om man går på et eller annet sort hull på vei mellom f.eks. uføretrygd og pensjonstilværelse. Vi sørger for at de som jobber i et yrke hvor man blir utslitt i kraft av å være arbeidstaker i det yrket, får egne ordninger gjennom folketrygden, en såkalt sliterordning, og vi sørger

for at vi har bærekraft i pensjonssystemet vårt i en tid der det blir færre unge som kommer inn i arbeid – både fordi det fødes færre barn og fordi færre unge blir sysselsatt og dermed kan bidra til å øke inntekten i folketrygden – samtidig som vi blir flere eldre, som med rette og med god samvittighet skal ta imot sine pensjoner over flere år som pensjonister.

Jeg mener dette er grep som sikrer både dagens og morgendagens pensjonister. Jeg er glad for at et så bredt stortingsflertall har kommet til at dette er et godt forlik å inngå, og det kommer til å sikre bærekraften i velferdsstaten i framtiden.

Alf Erik Bergstøl Andersen (FrP) [10:34:28]: Vi ser også at sviktende statsøkonomi stadig vekk blir brukt som et argument for å svekke pensjonssystemet. Det skjer samtidig som at oljefondet i dag passerte 17 300 mrd. kr. Fremskrittspartiet mener det er en skam at det faktisk er enslige minstepensjonister i Norge med en inntekt som er mer enn 30 000 kr under EUs fattigdomsgrense. At Arbeiderpartiet prøver å overbevise folk om at det er partiet for dem som sitter nederst ved bordet, faller dermed på sin egen urimelighet. Vi i Fremskrittspartiet vil også fortsette kampen mot det vi kaller for pensjonsranet, som gifte og samboende pensjonister opplever. Fordi man lever sammen med den man er glad i, trekkes det altså av opparbeidede pensjonsrettigheter. Det er ikke rettferdig, det er urettferdig. Det mangler ikke på ressurser, men det mangler prioriteringer.

Er statsråden enig i at i denne dyrtiden er det særlig minstepensjonistene som kommer dårligst ut – de må prioritere om de skal ha middag på bordet hver dag, eller betale regninger – og at det er enslige minstepensjonister som fortsetter å leve under EUs fattigdomsgrense?

Statsråd Tonje Brenna [10:35:35]: Jeg er enig i at det er en gruppe som skal prioriteres, og det er også derfor regjeringen har gjort det. Vi har prioritert dem med de laveste ytelsene, og vi fikk et veldig godt trygdeoppgjør i fjor, som jo også var et viktig bidrag for pensjonistene. Jeg mener at det å si at regjeringen eller Arbeiderpartiet ikke er urolig for fattigdom, ikke er riktig. Jeg tror også representanten må ta inn over seg at det akkurat nå er sånn at de som i økende grad blir fattige og opplever å ha det vanskelig, er unge mennesker. Det er ikke til forkleinelse for eldre mennesker som opplever å ha det vanskelig, men i store tall er det de unge, de som står utenfor arbeidslivet, de som har høy gjeld og høy rente akkurat nå, som har det aller vanskeligst. Derfor mener jeg at det er galt å sette grupper opp mot hverandre, slik representantens parti veldig ofte gjør. Jeg mener vi må kunne klare å prioritere både billigere barnehage og gode trygdeoppgjør. Denne regjeringen har

gjort begge deler. Det mener jeg er bra for landet, det er bra for folk, og det sikrer trygghet i en krevende tid for mennesker i Norge.

Presidenten [10:36:38]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:37:07]: Å kutte klimagassutslepp frå ferje- og båttrafikk er både effektivt og nødvendig for å nå klimamåla. Både Vestland og Møre og Romsdal, som har gått føre i å kutte utslepp, er heilt tydelege på at satsinga på nullutsleppsferjer og -båtar har vore underfinansiert med fleire hundre millionar frå staten si side tidlegare. Kystfylka er tydelege på at det no trengst meir føreseielegheit i dei økonomiske vilkåra for omstillinga framover. Fylka har vedtak om å stille krav til utsleppskutt i anboda sine, men det kostar. Om ein ikkje får på plass betre føreseielegheit i ordningane, vil det tvinge fylka til kanskje å lyse ut anbod utan strenge utsleppskrav eller å kutte i rutetilbod og gode tenester. Kva gjer regjeringa for å levere det som er lova i Hurdalsplattforma om å få på plass både krav og føreseieleg kompensasjon for meirkostnadene til fylkeskommunane når det gjeld utsleppskutt frå ferje- og båttrafikken?

Statsråd Erling Sande [10:38:15]: Takk for eit viktig spørsmål. Vi lyt redusere utsleppa frå alle delar av samfunnet, og då veit vi at ferjer og hurtigbåtar er ei viktig utsleppskjelde. Når det gjeld ferjer, har vi kome eit langt stykke på veg. Veldig mange av dei ferjene som no går i norske fjordar og langs kysten, er nullutsleppsferjer. Det er enno eit løp å gå når det gjeld hurtigbåtar, der vi ser at teknologien ikkje er komen så langt. Då er det fleire viktige spor. Det viktigaste er å sikre at rammene i overføringane til fylka rommar at dei har økonomi til å gjere slike satsingar når dei stiller desse krava om nullutslepp. Det andre er at vi generelt sett har eit verke-middelapparat som gjer det mogleg å få fram ny grøn teknologi. Det er to spor vi jobbar langs for å oppnå det målet representanten er oppteken av, nemleg å få ned utsleppa langs kysten og i landet elles.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:39:23]: Takk for svaret. I mitt fylke er det no faktisk kniven på strupen, med kutt i samferdselsbudsjetta. Det er realiteten. No er f.eks. ei viktig hurtigbåtrute mellom Hamnsund og Ålesund rett og slett føreslått lagd ned for å få budsjettet til å gå opp. Det statsråden snakkar om, at ein må ha gode nok vilkår, er ikkje heilt verkelegheita no. Dette rammar tilbodet til folk, særleg pendlarar, skuleungdom og f.eks. dei som skal til spesialisthelseteneste i Ålesund. Forskrifta var på høyring i 2023, men når kjem desse føreseielege rammevilkåra som regjeringa har varsla?

Statsråd Erling Sande [10:40:08]: Eg har forståing for at lokale og regionale politikarar kan synast det er krevjande å få økonomien til å gå i hop. Sann vil det ofte vere. Etter at Senterpartiet og Arbeidarpartiet kom inn i kontora, har vi styrkt den fylkeskommunale økonomien. Vi har lagt om inntektssystemet til fylka for å prøve å sikre at ein kan halde oppe eit godt tilbod. Så må vi heile tida følge situasjonen, for vi veit at også kostnadsvekst og rentevækst slår inn i den fylkeskommunale og den kommunale økonomien no, og då er sjølv sagt dei økonomiske rammene viktige. Det er jo eit spørsmål for kommuneproposisjon og budsjett når den tid kjem.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:40:54]: Takk for svaret. Eit teknisk berekningsutval kom med nye tal no i mars. Då synte det at noko av det som verkeleg har sprekt i fylkesøkonomien, er ferje- og båttrafikken. Det sette også spørsmålsteikn ved om den omlegginga av fylkesfinansieringa var god nok, særleg med tanke på båtar. Komiteen vedtok at ein skulle innhente oppdaterte tal for å få ei felles verkelegheitsforståing, i lag med fylkeskommunane. Det eg lurar på, er: Er det gjort? Og kva har kome ut av dei tala? Har ein forståing i departementet for kva dette faktisk betyr om vi skal greie dei utsleppskutta som ein har sett seg mål om?

Statsråd Erling Sande [10:41:41]: Eg håpar å bli trudd på at departementet og regjeringa har eit engasjement for den fylkeskommunale økonomien. Kva betyr dette for folk? Jo, fylkeskommunane tilbyr viktige tenester. Skule og transport, som vi her snakkar om, er nokon av kjernetenestene. Det er det som betyr noko for folk – at det kan vere eit godt transporttilbod rundt om i landet, i dei respektive fylka, at ein kjem seg til og frå, at ferja går når ho skal, at det er busstilbod og hurtigbåttilbod rundt om i landet vårt. Så spørsmålet er svært viktig.

Vi har òg nytta sjansen til å nemne det frå regjeringa si side – og ønskt nettopp å få ned kostnadene folk opplever ved bruk av ferje. Det er bakgrunnen for det ferjeløftet som Senterpartiet og Arbeidarpartiet har fått til, der vi har gjort ei rekkje strekningar langs kysten gratis. Vi har halvert prisane på dei andre sambanda. Det trur eg også betyr svært mykje for næringsliv og folk langs kysten.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:42:46]: Mange er glade for dei gratis ferjene, men tilbakemeldinga til meg frå mitt fylke er at det kanskje er underfinansiert, for noko av sprekken i mitt fylke kjem av at inntektene frå billettar osv. blir for låge til at ein greier å gje eit godt nok tenestetilbod.

Så spørsmålet mitt er igjen: Korleis vil staten og departementet, og statsråden som øvste leiar for Kommunaldepartementet, angripe dette framover? Og kva vil regjeringa sin bit av dette bli? Det kom altså ingenting i NTP, no er det kommuneproposisjonen som ligg på bordet, og ute er særleg Vestland, Møre og Romsdal og Rogaland og andre kystfylke veldig utolmodige når det gjeld dette.

Statsråd Erling Sande [10:43:44]: Økonomien i kommunal sektor blir i stor grad fastlagt i kommuneproposisjonen og i budsjetta. Det er dei viktige dokumenta som vi no driv og jobbar fram. Dei vil vere viktige for kommunesektoren for å sjå kva økonomisk handlingsrom ein har framover. Då tek vi sjølvstilt innover oss det som er verkelegheita rundt om i kommunar og fylke, slik at vi skal sikre at kommunane og fylka kan tilby innbyggjarane eit godt tenestetilbod. Det har heile vegen vore viktig for denne regjeringa, og det har vi også vektlagt allereie i det fyrste budsjettet, med støtte frå representanten Kjerstad sitt parti. Vi har lyfta kommunesektoren og sikra meir midlar til kommunane og fylka for ei god tenesteyting til innbyggjarane.

Presidenten [10:44:35]: Vi går vidare til neste hovedspørsmål.

Hege Bae Nyholt (R) [10:44:54]: Mitt spørsmål går til kunnskapsministeren.

Den siste tiden er det kommet fram en lang rekke tilsynssaker om konsernet Læringsverkstedet sine barnehager. Tilsynet dokumenterer flere metoder for å trikse penger ut av driften av den enkelte barnehagen. Jeg nevner:

- Franchiseeier skulle ha 5 pst. for bruk av navnet Læringsverkstedet.
- Kostnader til oppkjøp av barnehager har gått på bekostning av barn og drift.
- Husleier ble systematisk forhøyet da barnehager ble solgt til utenlandske eiere.
- Eiendommene ble bevisst feilpriset da de ble solgt, med tilbakebetalingskrav på 39 mill. kr.

I saken om feilprising kan det være snakk om milliardsummer. I saken om husleie fortsetter pengene å renne ut av skattebetalernes lommebøker måned for måned. Dette er kommet fram i tilsyn med enkeltbarnehager, men peker tilbake mot metoder konsernet Læringsverkstedet bruker.

Er det ikke på tide at regjeringen lar Udir føre tilsyn og kontroll med konsernene, ikke bare med de enkelte barnehagene?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:46:00]: Det er utrolig viktig at vi har et framtidsrettet regelverk for fi-

nansiering og styring av barnehagesektoren som setter ungenes behov først, som tar dagens utfordringer i sektoren på alvor, og som gir bedre kvalitet i barnehagene i årene som kommer. Med det forslaget som nå har vært ute på høring, legger regjeringen opp til at det skal stilles strenge krav til barnehagens bruk av tilskudd, som jeg forstår at representanten er opptatt av i sitt spørsmål. I det forslaget ligger det at barnehager f.eks. ikke skal kjøpe inn dyre firmabiler eller hytter for ansatte, sånn som enkelte tilsynssaker har vist. Det er utrolig viktig at en fører tilsyn med tilskuddsmottakerne, og det er det Udir jobber med.

Når det gjelder konkrete saker, kan jeg ikke gå inn i det som er til behandling, men dette er selvsagt noe som følges tett opp fra min side.

Hege Bae Nyholt (R) [10:47:04]: I dag har stortingsgruppene til både Arbeiderpartiet, SV og Rødt møter med The Centre for International Corporate Tax Accountability and Research (CICTAR), som har laget en rapport om den norske barnehagekjeden Læringsverkstedet. Læringsverkstedet har solgt de fleste av sine eiendommer til utenlandske eiere. I dag kontrolleres de av det private fondet Brookfield. Rapporten til CICTAR viser at Brookfield driver omfattende skatteplanlegging. Rapporten slår fast at pengene fra norske skattebetalere havner i Bermuda, i Luxembourg og på Barbados.

I Norge i dag sliter mange som betaler skatt, med å få endene til å møtes. Synes ministeren at det at vi tillater denne praksisen, er en respektfull måte å behandle skattebetalernes bidrag på?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:47:49]: Det er utrolig viktig at tilskuddene som går til barnehagene, faktisk blir brukt til god kvalitet i barnehagene. Vi tar på alvor det som representanten beskriver. Nettopp derfor er det nå ute, og avsluttet, et forslag til endringer i finansiering og styring av barnehagesektoren. Vi skal ha strenge regler og streng bruk av tilskuddet. Vi skal også ha god oppfølging av dette og sikre at det faktisk blir brukt til barnehagene og kvaliteten der.

Hege Bae Nyholt (R) [10:48:21]: Brookfield har et langt og veldokumentert rulleblad med oppkjøp av velferdstjenester og infrastruktur som er bygd opp og finansiert av stater og kommuner over hele verden. I Frankrike og Storbritannia har de f.eks. kjøpt opp hjemmetjenester og pleiehjem i rasende fart ved hjelp av dyre lån. Når dette har blitt dyrt, har de flyttet eierskapet av eiendommen til skatteparadiser og lempet kostnaden over på brukerne og de ansatte.

Storbritannias konservative finansminister Jeremy Hunt reagerer sterkt på dette, og jeg siterer:

«To me it is the unacceptable face of capitalism, because this is a sector that is under enormous pressure. It is wholly inappropriate given the purpose of the sector is to look after literally the most vulnerable people in our society.»

Deler statsråden sin britiske kollegas bekymring?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:49:13]: Ja. Barnehager skal ikke være kommersielle investeringsobjekter.

Jeg viser til at regjeringen har innført nye krav til regnskap som gir oss helt nødvendig åpenhet om hva pengene i barnehagen brukes til. Tydelige krav til regnskap, til dokumentasjon og til rapportering for alle private barnehager er helt avgjørende for at Utdanningsdirektoratet skal kunne føre tilsyn med at offentlige tilskudd og foreldrebetaling blir brukt i tråd med regelverket.

Jeg viser igjen til de forslagene om endringer i barnehageloven som har vært på høring. Forslagene skal bidra til at offentlige tilskudd og foreldrebetaling skal gå til barnehagedrift og stimulere til mangfold og kvalitetsutvikling over tid.

Vi ønsker også et effektivt tilsynssystem som legger godt til rette for sektoren og for god etterlevelse av dette regelverket. Regjeringen har derfor foreslått å gi både kommunene og det nasjonale tilsynet flere virkemidler for å sikre dette.

Hege Bae Nyholt (R) [10:50:16]: Jeg synes det er noe oppsiktsvekkende at statsråden fortsatt kan utvise en så stor tillit til noen som vi vet allerede har stjålet penger fra vår felles lommebok. Statsråden gjentar gang på gang, og jeg tror henne på det, at dette på den ene siden ikke er greit, men at hun ikke har noen mulighet til å undersøke saken nærmere.

Rødt mener at vi trenger et generaltilsyn med kommersielle barnehagekjeder. Jeg tror de fleste tenker at hvis noen har stjålet fra lommeboka di, så kan de ha stjålet andre ting også. Da sjekker vi om laptopen, bilen og nøklene har tatt samme vei. Pleier ikke statsråden å gjøre det samme? Haster det ikke?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:50:54]: Som jeg tidligere har sagt, er det gjort flere endringer for å sikre større åpenhet og kontroll med midlene i sektoren. Som jeg sa tidligere, skal ikke barnehagene være kommersielle investeringsobjekter. Derfor er det også viktig at vi framover gjør de endringer i regelverket som vi trenger for å sikre at det faktisk blir etterlevd, og det er vi nå i full gang med.

Presidenten [10:51:17]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Jan Tore Sanner (H) [10:51:32]: En viktig forutsetning for at elevene skal lære både faglig og sosialt, er at de er til stede på skolen. Stort fravær kan tyde på at elevene ikke trives på skolen og ikke lærer det de skal. På Støre-regjeringens vakt har vi sett en urovekkende vekst i elevenes fravær på 10. trinn. Regjeringen har selv valgt å sette fraværsgrensen i videregående i spill. Fraværsgrensen vi i Høyre fikk på plass i vår regjeringstid, er evaluert. Den faglige evalueringen fra Fafo viser at fraværsgrensen har vært en stor suksess. Fraværet har gått ned med om lag 30 pst., mest hos dem med høyest fravær. Eksamenskarakterene til elevene har gått opp.

Mye tyder på at fraværsgrensen bidrar til å utjevne sosiale forskjeller. Det er ikke alle som har en mor eller far som passer på at ungdommen går på skolen. Nå forsøker regjeringen å lage en ny fraværsgrense. Forslaget om å heve grensen fra 10 til 15 pst. vil svekke fraværsgrensen, forslaget om å fjerne dokumentasjonsplikten helt gjør det lettere å skulke, og forslaget om ikke å skille mellom sykdom, politisk fravær og skulk gjør det vanskeligere å være syk. Regjeringens forslag har derfor møtt motstand. Til og med Elevorganisasjonen, som er imot fraværsgrense, mener at Høyres fraværsgrense tross alt er bedre enn regjeringens forslag.

Mitt spørsmål til kunnskapsministeren er: Hvorfor vil regjeringen gjøre det lettere å skulke og vanskeligere å være syk?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:53:28]: La det være helt klart: Vi har ikke gjort endringer i fraværsglene. Representanten kan ta det helt med ro, vi har fraværregler og skal ha fraværregler. Men med nettopp de reglene som representanten Sanner viste til, har fraværet igjen økt. Jeg håper at Høyre er med på at vi da må vurdere om reglene som vi har i dag, kan gjøres bedre, for elevene skal være til stede på skolen. Vi innfører fra høsten av en rett til fullføring, og da må vi selvsagt sørge for at det henger sammen med fraværsglene, for å sikre at vi har gode regler som virker godt framover i tid. Det er viktig at elevene er til stede på skolen. Det vil bidra til at de lærer mer, at de får ta del i det viktige fellesskapet på skolen og blir bedre rustet til å delta i høyere utdanning og i arbeidsliv.

Jeg er enig med representanten Sanner i at det er alvorlig at fraværet øker, at elevene er borte fra skolen. Det er ikke bare ett forslag som ligger ute til høring. Det har vært flere forslag til endringer i fraværsglene, som vi ønsket å få tilbakemelding på. Høringen er nettopp avsluttet, og vi vil få en høringsoppsummering og anbefalinger fra Udir senere i vår. Det ser jeg fram til – i lys av alle de gode innspillene som har kommet.

Jan Tore Sanner (H) [10:55:02]: Det er riktig at regjeringen ikke har gjort endringer, men Arbeiderpartiet

har hatt et løpende seminar om fraværs grensen i flere år. I en tid hvor mange piler i skolen peker i feil retning, tar statsråden en stor risiko når hun setter denne faste rammen for elever i videregående skole i spill.

Jeg har gått igjennom høringsinnspillene som har kommet så langt, og ser at flertallet blant fylkeskommunene avviser det som er regjeringens primære forslag, som i realiteten gjør det lettere å skulke og vanskeligere å være syk. Et flertall ønsker heller å ta utgangspunkt i dagens fraværs grense og se på justeringer av den.

Mitt spørsmål er om statsråden nå kan gi et tydelig signal med litt substans. Vil regjeringen nå legge bort forslaget som gjør det lettere å skulke, og heller se på justeringer av dagens grense?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:56:07]: Dette er en alvorlig sak, for som representanten sier, har fraværet også økt med dagens fraværsregler. For meg er det viktig at denne saken blir så godt belyst som overhodet mulig, og jeg vil derfor oppfordre alle som ønsker det, til å gi innspill til høringsforslagene. Jeg har ikke tatt stilling til forslagene ennå. Jeg ser fram til å gå gjennom dem på en grundig og god måte og avveie flere hensyn. Høringen er nettopp avsluttet, og vi vil som sagt få en oppsummering og anbefaling av Udir senere i vår. Jeg vet det er mange ulike syn, og mange er opptatt av fraværsreglene, og det har jeg stor respekt for. Spesielt dette med politisk fravær – for å trekke fram noe – er noe vi spesielt har bedt om innspill og forslag til mulig innretning på.

Jan Tore Sanner (H) [10:57:01]: Jeg er klar over at det er flere forslag som har vært ute til høring, men jeg er litt overrasket over at statsråden ikke ser at det i en periode hvor fraværet er på vei opp, er en risiko å sette denne faste rammen i spill. Fraværs grensen var med på å bidra til at flere fullførte videregående skole. Den førte til at de som hadde det høyeste fraværet, var mer til stede. Det virker sosialt utjevne, og jeg trodde Arbeiderpartiet var opptatt av det.

La meg ta tak i det helt konkrete som statsråden viste til, nemlig politisk fravær. Mitt spørsmål vil være: Vil statsråden skille tydelig mellom hva som er skulke, sykdom og politisk fravær, slik det er i dagens fraværs grense – med andre ord ta utgangspunkt i justeringer av det vi har sett funke, fremfor å sette det hele i spill?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:58:06]: Det er som sagt helt riktig som representanten Sanner sier, at flere var mer til stede. Men vi ser nå at det synker, og det er vi nødt å gjøre noe med.

Derfor er jeg veldig glad for alle innspillene som har kommet, som også går på dette med egenmelding og belastningen på helsetjenesten og fastlegekonsultasjon-

ene, som jeg hørte gjengitt i media var på 40 000 i året som følge av fraværsreglene. Det er også forhold vi må se på. Det aller viktigste er at vi sikrer at elevene faktisk er til stede på skolen. Det vil bidra til at de lærer mer, får ta del i fellesskapet på skolen og blir bedre rustet til å delta i høyere utdanning og arbeidsliv.

Margret Hagerup (H) [10:59:13]: Jeg registrerer at statsråden ikke svarer på spørsmålet, men at en har en bekymring for fraværet, og den deler vi.

Fraværet i 10. trinn er et resultat av noe som har begynt tidligere. Mange av dem som jobber med skolefravær i dag, sier de opplever at sakene blir stadig flere og elevene stadig yngre. Hvis vi ikke klarer å hjelpe disse elevene i dag, kan det både for dem og for samfunnet få konsekvenser som kan bli alvorlige i fremtiden.

Fafo slo allerede i april 2023 fast at forskningen på fravær preges av mangelfull statistikk, og at det bør innføres en nasjonal oversikt over fravær på alle trinn. Dessverre går tiden uten at noe skjer. Høyre tok allerede i april 2022 til orde for å innføre dette og har foreslått det i Stortinget. Elise Waagen sa i Dagsavisen 26. oktober 2023: «Det er ingen grunn til å vente med et nasjonalt fraværsregister.» Utdanningspolitisk talsperson i Arbeiderpartiet mente i likhet med Høyre at dette er alvorlig, og at det haster med å få på plass et fraværsregister.

Så langt har ikke ministeren levert, så spørsmålet er: Når kan vi forvente at kunnskapsministeren får på plass et nasjonalt fraværsregister i grunnskolen?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:00:20]: Regjeringen ønsker bedre informasjon om fravær på alle trinn i skolen. Utdanningsdirektoratet har anbefalt at det innføres et nasjonalt fraværsregister for grunnskolen. Et sånt register vil gi bedre kunnskap om fravær via statistikk og forskning, men viktige hensyn må veies opp mot hverandre før vi beslutter innretningen på det. Et register basert på individdata vil f.eks. innebære et inngrep i barns personvern.

Bedre informasjon om fravær er ikke løsningen på utfordringen alene, men kan bidra til å sette søkelyset på problemet og gi et bedre kunnskapsgrunnlag om fravær, sånn at vi kan utvikle tiltak som virker. Regjeringen har dialog med partene i sektoren om akkurat dette, og vi vil sørge for å lande det i løpet av svært kort tid.

Presidenten [11:01:19]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:01:38]: Mitt spørsmål går til kommunal- og distriktsministeren.

Opptil flere ganger har Fremskrittspartiet sett seg nødt til å løfte kommuneøkonomien fra denne talerstolen. Det er kanskje ikke så underlig når lokalpolitikere

fra alle partier og fra alle landsdeler forteller om det som er svært tøffe tider. I 2021, da Senterpartiet inntok kontorene i Kommunaldepartementet, gikk Kommune-Norge med 4,3 pst. i overskudd og hadde 72 mrd. kr i disposisjonsfond – et fond som ofte benyttes i tunge tider eller til investeringer i tjenester som eldreomsorg og skole. Med andre ord arvet den rød-grønne regjeringen en sterk kommuneøkonomi.

Etter tre år med Senterpartiet i Kommunaldepartementet er situasjonen dessverre en ganske annen. NRK kunne på mandag rapportere at tre av fem kommuner måtte bruke av disposisjonsfondene, ikke nødvendigvis for å bygge nytt sykehjem eller ny skole, men for å få budsjettene til å gå opp. Samtidig viser SSBs KOSTRA-tall at overskuddet har stupt til 0,8 pst. Dette får selvfølgelig konsekvenser for kommunene og ikke minst innbyggerne, som er helt avhengig av tjenestene som kommunene tilbyr.

Mitt spørsmål til statsråden blir derfor: Vil statsråden fortsatt insistere på å holde fast ved det som er dagens kommunalpolitikk fra regjeringen? Vil han fortsette å legge opp til at norske kommuner blir utarmet, som beviselig skjer nå hvis man sammenligner med forrige regjering?

Statsråd Erling Sande [11:03:42]: Fyrst til historieforteljinga: Noko av det fyrste Senterpartiet og Arbeiderpartiet og regjeringa gjorde då vi tok over etter eit fleirtal der Framstegspartiet inngjekk, var å styrkje kommuneøkonomien. Framstegspartiet stemte imot. Vi gav kommuneøkonomien eit løft, og det er viktig, nettopp av dei grunnane som representanten Amundsen seier. Dette er viktige tenester til innbyggjarane. Kommunane må kunne tilby ein god barnehage, ein god skule og ei verdig eldreomsorg. Det er heilt sentrale tenester i veldig mange sitt liv. Nettopp difor gjorde vi den styrkinga.

Kommunane har hatt god økonomi gjennom fleire år – mange kommunar har hatt god økonomi, trur eg det er riktig å seie, for ein del kommunar har hatt mindre inntekter og har hatt vanskelegare med å få budsjetta sine i hop. Det er fordi spriken i kommunelaget er større. Mens nokre kommunar har opplevd å ha gode inntekter, har andre kommunar ikkje hatt desse inntektene. Nettopp difor går vi no gjennom inntektssystemet og ser om vi kan jamne ut meir mellom kommunane og prøve å løfte dei kommunane som har lågast inntekter, noko.

Rammene til Kommune-Noreg er tema for kommuneproposisjonen og budsjettet, når den tid kjem.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:05:03]: Jeg takker for svaret. Selv om KOSTRA viser et vel å merke lite overskudd på 0,8 pst., er ikke det tilfellet for en stor del

av kommunene. Det var nemlig 40 pst. av kommunene som hadde et negativt resultat i 2023. Følgelig må mange kommuner nå revurdere investeringer i tjenestene til innbyggerne, og mange må faktisk kutte. Det innebærer at den helt nødvendige utviklingen og opprustningen av f.eks. eldreomsorg nå skyves ut i tid. Hva vil statsråden anbefale lokalpolitikere å gjøre, gitt de rammene de sitter med, når de ser behovet for å investere, men samtidig ikke får de økonomiske rammene fra en rød-grønt styrt stat som er nødvendige for å gjøre de investeringene?

Statsråd Erling Sande [11:06:04]: Representanten peiker heilt riktig på at fleire kommunar har det tøffare økonomisk no. Det er regjeringa fullt klar over. Noko av grunnen til det er at prisveksten, som heile samfunnet har opplevd, og renteveksten slår inn i Kommune-Noreg også. Difor er det aller viktigaste den store politikken i dette – den økonomiske politikken – der regjeringa har jobba aktivt for å dempe prisveksten og stoppe renteveksten. Det er viktig også for Kommune-Noreg. Men så, i neste omgang, blir det viktig at kommunane blir sette økonomisk i stand til å gje innbyggjarane eit godt tilbod – her er Arbeidarparti–Senterparti-regjeringa heilt på linje i at det er eit viktig spørsmål – og det har vi vist at vi har gjort før. Og så er rammene til kommunane eit budsjettspørsmål, og difor må eg kome tilbake til det i den forbindelsen.

Alf Erik Bergstøl Andersen (FrP) [11:07:14]: Som en oppfølging til Amundsens spørsmål: Kommunene opplever altså større økonomiske utfordringer samtidig som de kommunale oppgavene blir flere, gjennom bl.a. statlige pålegg, og det blir også oppgaver som er mer utfordrende og mer komplekse. Det kan gjelde psykisk helse, rus, integrering og ikke minst håndtering av en verdig eldreomsorg, som er svært ulik fra kommune til kommune. I tider der innbyggerne opplever dyrtid, blir gapet mellom hva kommunen kan levere, og hva innbyggerne forventer av tjenester, større og større. Vi ser at kommunepolitikernes hverdag handler om å kutte tjenester, for å unngå bruk av disposisjonsfond. Som følge av at antallet eldre øker mer enn antallet barn reduseres, vil kommunenes utgifter øke. Så da er spørsmålet: Hva vil statsråden bidra med for å sette kommunene i stand til å dreie fokuset fra å drive med kutt i tjenester til å ha utviklingsarbeid? Vil overføringene til kommunal sektor øke framover for å dekke det økte utgiftsbehovet som følge av demografien?

Statsråd Erling Sande [11:08:19]: No sa eg litt om økonomi i det førre svaret mitt, så eg har tenkt å løfte fram nokre andre ting som eg trur er viktige for Kommune-Noreg framover, og som vi jobbar aktivt med frå

regjeringa si side. Det handlar om å sjå på forenkling: Korleis gjer vi det lettare for kommunane å disponere dei ressursane dei har, innanfor rammene deira? Det er eit viktig arbeid. Tillitsreforma som regjeringa har løfta fram, er også ein del av det. Er det unødvendig rapportering vi kan ta vekk? Kan ein bruke ressursane meir inn i tenestene? Og så er det å leggje til rette for teknologi – ny teknologi. Det ser vi blir viktig, for det er jo også krevjande å få tak i kvalifisert arbeidskraft. Då er det å ta i bruk ny teknologi, eksempelvis innanfor helse- og omsorgsområdet, nyttig for å redusere kostnadene i omsorgstenestene – heimetenesta, for å ta eit konkret eksempel.

Alf Erik Bergstøl Andersen (FrP) [11:09:22]: Som ordfører i Lindesnes kommune sitter jeg av og til med en følelse av at debatten dreier seg om hva som skjer i dette rom, og ikke om at Norge faktisk består av kommuner – og kun det. Men vi har et fylkeskommunalt nivå som forvalter store pengebinger, på en måte som kommunene bare kan drømme om. Politikere som engasjerer seg i både lokalpolitikk og fylkeskommunal politikk, melder om to helt forskjellige verdener når det gjelder forvaltning av økonomiske ressurser. For Fremskrittspartiet er det åpenbart at det å avvikle fylkeskommunen vil styrke kommunene og frigjøre ressurser kommunene og næringslivet trenger i utviklingsarbeid, framfor å finansiere et enormt byråkrati. Så mitt spørsmål går litt på det: Hvorfor er det så liten vilje i regjeringen til faktisk å vurdere å avvikle fylkeskommunen og tilføre kommunene både ansvar og betydelige ressurser til å utvikle kommunene for en framtid som vi alle vet er i endring?

Statsråd Erling Sande [11:10:22]: Det er fordi fylkeskommunane i all hovudsak brukar midlane sine på å gje ungdomane våre ei god vidaregåande utdanning, dei brukar dei på å gje eit godt kollektivtilbod rundt om i heile landet vårt, og dei brukar dei på kultur. Dei har ei rekkje oppgåver som er viktige for innbyggjarane. Viss ein fjernar fylkeskommunen – ja, så må jo nokre andre gjere den jobben. Det å seie at ein enkeltkommune, når vi veit kor variert kommunestørrelsen er i landet vårt, er meir effektiv med omsyn til å drive vidaregåande skuler enn det fylkeskommunane er – ja, det er iallfall ikkje noko eg kan gå god for. Fylkeskommunane gjer ein svært viktig jobb, og vi er opptekne av at dei også har økonomisk handlefridom til å få tilbydt innbyggjarane dei viktige tenestene som dei har ansvaret for.

Presidenten [11:11:12]: Vi går vidare til siste hovudspørsmål.

Mari Holm Lønseth (H) [11:11:27]: Mitt spørsmål går til arbeids- og inkluderingsministeren.

Jeg må innrømme at jeg fikk store forventninger før påske da statsråden var veldig tydelig i sin retorikk om at flere innvandrere må komme seg ut i arbeid, og at det også var på tide å stille flere krav for å lykkes med det. Vi vet at færre innvandrere er i jobb enn i befolkningen ellers. Det får store konsekvenser for den enkelte, som ikke får ta del i det viktige fellesskapet en jobb gir. Det får store konsekvenser for familien, som kanskje må leve på én eller ingen inntekt fra lønnet arbeid. Og det er et stort tap for samfunnet vårt, som sårt trenger både arbeidskraft og skatteinntekter for å finansiere velferden vår.

Jeg mener et av de aller viktigste tiltakene vi gjør for å sørge for at flere innvandrere kommer ut i arbeid, handler om å gi dem den kvalifiseringen som arbeidslivet etterspør, og at de lærer seg norsk. Det å kunne norsk er viktig, både for å delta i samfunnslivet og ikke minst for å få respekt for grunnleggende norske verdier. Det er i tillegg viktig at vi stiller tydelige krav og har forventninger til den enkelte. Det handler både om å bry seg og om å tro på enkeltmennesket. Krav om integreringskontrakt, krav om å oppnå et visst nivå i norsk og krav om aktivitet for sosialhjelpsmottakere mener jeg er gode eksempler på det.

Tittelen på stortingsmeldingen som statsråden har presentert for Stortinget, er: Stille krav og stille opp. Derfor hadde jeg også en tydelig forventning om at det kanskje kom flere tydelige krav til den enkelte innvandrere som skal integreres i samfunnet vårt. Men konkrete krav til den enkelte mangler dessverre i regjeringens melding. Kan statsråden gi meg ett konkret, nytt krav som hun vil stille til innvandrere som står utenfor aktivitet, og som hun ønsker å gjennomføre denne sesjonen?

Statsråd Tonje Brenna [11:13:26]: Et helt konkret krav er f.eks. at vi nå utvider retten og plikten til introduksjonsprogram til å gjelde nyankomne opp til 60 år. Det er et veldig tydelig krav, hvor vi forventer at også godt voksne innvandrere kommer i aktivitet og arbeid, sørger for å ha en inntekt de kan leve av, og klarer seg selv. Så deler jeg egentlig langt på vei virkelighetsbeskrivelsen som representanten framførte, knyttet til at dette handler om norskopplæring, det handler om introduksjonsprogrammet, og det handler om hvorvidt vi f.eks. vektlegger arbeid og utdanning når vi vurderer hvilke kommuner nyankomne skal bosettes i. Alt dette berøres i stortingsmeldingen og er ulike viktige brikker i målet om å få flere i arbeid.

Jeg mener også at vår satsing på Jobbsjansen, som har veldig gode resultater når det gjelder å få innvandrerkvinner i jobb, har vært veldig viktig. Jeg mener de endringene vi gjør i introduksjonsprogrammet, som arbeidsretter det tydeligere og bedre forbereder innvandrere på å delta i arbeidslivet, er viktig. Jeg mener faktisk

at redusert barnehagepris er en veldig viktig del av det å ha færre barrierer mot deltakelse, det at man vet at ungene har det trygt og godt på dagtid mens man jobber, og at man har råd til å benytte seg av det tilbudet. Og jeg mener også at de endringene vi har gjort nå, med å lage et nytt norskopplæringsprogram som man kan benytte seg av mens man er i aktivitet, er veldig viktig for å sørge for at folk kan tilstrekkelig norsk, både for å ivareta sikkerheten på den enkelte arbeidsplass og for å være mer attraktiv i jobbmarkedet, for vi vet at norsk er den største barrieren mot deltakelse.

Vi har gjort en rekke endringer allerede. Jeg er innstilt på å gjøre flere, men jeg mener at det er veldig presist beskrevet, egentlig, i tittelen på meldingen, nemlig at vi må både stille krav og stille opp. Det å bli integrert er en lang prosess, men det viktigste målet vårt må være å få flere i arbeid og aktivitet. Og kombinasjonen av regjeringens arbeidsmarkedspolitik og denne stortingsmeldingen legger godt til rette for at vi skal lykkes enda bedre med det framover.

Mari Holm Lønseth (H) [11:15:23]: Jeg er helt enig i alle tiltakene som statsråden kommer med, men det statsråden presenterer som et nytt tiltak, er ikke et tiltak som vil treffe dem som i dag er innvandrere i Norge som står utenfor arbeidslivet. Statsråden er veldig opptatt av at de skal inn i arbeid, og også jeg er veldig opptatt av at de skal komme seg inn i arbeid, men det stilles altså ingen nye krav til dem som allerede er kommet til Norge i dag. Vi vet f.eks. at det er en større andel av innvandrere som mottar sosialhjelp, sammenlignet med befolkningen for øvrig. Det er veldig alvorlig at de ikke kan leve av en inntekt og forsørge seg selv, som hadde vært til det beste og gjort at de i større grad kunne ha kommet seg ut av vedvarende lavinntekt, hvor vi vet at innvandrere dessverre er overrepresentert.

Derfor mener Høyre at en av de tingene vi kunne ha gjort, var å innføre en aktivitetsplikt nettopp for disse sosialhjelpsmottakerne, og da starte med dem som er opp til 40 år, for å sørge for at de kan komme seg raskere ut i jobb. Er det et tiltak statsråden vil innføre framover?

Statsråd Tonje Brenna [11:16:28]: Jeg mener vi må ha med oss at andelen innvandrere som har gått fra å være utenfor arbeidslivet til innenfor arbeidslivet, de siste årene har økt mer enn i befolkningen for øvrig, så det er også gode tall på dette området. De siste årenes økning har bidratt til å få veldig mange flere innvandre- re i jobb.

Jeg er bekymret for at det egentlig er sånn at fattigdommen i Norge i stort har byttet farge. I dag er brorparten av de ungene som vokser opp i en familie med vedvarende lav inntekt, barn av innvandrere, og vi vet også at det har veldig mye å si for forutsetningene for både å

klare seg i skolen og å få delta i arbeidslivet senere. Jeg tror ikke jeg skal si ja eller nei til noen konkrete forslag over bordet akkurat nå, bare si at jeg egentlig er åpen for å vurdere det aller meste, for jeg mener at vi må gjøre mer for å få innvandrerbefolkningen vår i arbeid. Det er både av hensyn til dem og ikke minst fordi vi akkurat nå har en ubrukt arbeidskraftreserve som bor i landet vårt, og som vi med fordel kan få i aktivitet, også for å løse de store oppgavene vi står overfor som samfunn.

Mari Holm Lønseth (H) [11:17:29]: Nettopp det at regjeringen er åpen for å vurdere og utrede diverse tiltak, er vel egentlig ganske betegnende for integreringspolitikken til denne regjeringen. Hvis man går gjennom den meldingen, er det utrolig få konkrete tiltak. Det er en litt tydeligere retorikk om at man skal stille tydeligere krav, men kravene uteblir, og tiltakene skal utredes. Det betyr i praksis at vi har en tapt mulighet som kunne ha ført til at vi fikk enda flere innvandrere ut i jobb.

Jeg er også fornøyd med at det er stadig flere innvandrere som kommer seg ut i arbeidslivet, men det kan vi ikke hvile på. Det er fortsatt sånn at det i andel er vesentlig færre som er sysselsatt blant innvandrere enn blant befolkningen ellers. Jeg mener noe av utfordringen også er at regjeringen har gjort veien inn i arbeidslivet smalere. Det er vanskeligere nå å få en sjanse til å komme seg inn i arbeidslivet enten gjennom et bemanningsbyrå eller som midlertidig ansatt, noe som ville ha gitt muligheten til å prøve seg og faktisk få en varig jobb. Hvorfor har regjeringen valgt å gjøre veien inn i arbeidslivet smalere når det særlig rammer denne gruppen?

Statsråd Tonje Brenna [11:18:32]: Jeg forstår at Høyres gruppe i dag har en del felles talepunkter knyttet til at regjeringen gjør ingenting, vi bare vurderer og utreder, og vi får ikke dette til. Tallene er allikevel helt klare: 150 000 flere har kommet i arbeid på vår vakt, ni av ti i privat sektor.

Det tar meg egentlig til det siste spørsmålet til representanten, for hvis det er et så stort problem at vi har styrket retten til heltid, hvordan kan det da ha seg at flere mennesker har kommet i arbeid, og at sysselsettingsandelen i innvandrerbefolkningen samtidig har økt mer enn i befolkningen for øvrig? Dette gikk ikke spesielt godt på Høyres vakt, nå går det betydelig bedre. Jeg tror at hvis vi brukte kreftene våre på å være uenige om det vi er uenige om, og enige om det vi er enige om, og anerkjente at det av og til også finnes gode resultater som kan komme av andre partiers politikk, ville vi få til mer i fellesskap.

Jeg er innstilt på både å stille krav og å stille opp. Det bærer hele denne stortingsmeldingen preg av, og jeg er helt sikker på at når Stortinget behandler den og vi etter

hvert fatter noen beslutninger, kommer det til å bidra til å øke sysselsettingen også i innvandrerbefolkningen.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:19:46]: Det er vel ei felles forståing at vi skal vere eitt samfunn, og at vi skal stå på i lag.

Hovudtalspersonen for flyktingar, Adnan, som eg møtte på Sula i fylket mitt, hadde ei bekymring der han stod med ungdomane bak seg. Det var at dei ikkje skulle kome seg i jobb. Som far og engasjert samfunnsborgar var han svært bekymra for at dei unge skulle bli gåande på offentlege stønader og til slutt dra til storbyen i staden for å kome seg i arbeid. Han var ganske direkte: Det er ikkje lett å få jobbintervju når ein heiter Ali. Her er det snakk om at det var vanskeleg for dei, sjølv om dei ville. Dei trong kvalifisering og dei trong kopling til arbeidslivet.

Kva gjer regjeringa for å kople unge med innvandrarbakgrunn sterkare til arbeidslivet, med kvalifisering og så vidare, slik at dei blir mindre sårbare for arbeidskriminalitet? Kva gjer regjeringa for å motarbeide diskrimineringa som openbert er i det norske samfunnet overfor denne gruppa?

Statsråd Tonje Brenna [11:20:52]: Det er dessverre for mange mennesker i Norge i dag som opplever både rasisme og diskriminering. Det er et stort ansvar som påhviler oss alle, å jobbe mot den type fordommer og bidra til at folk føler seg trygge, opplever å kunne bli inkludert og høre til både på arbeidsplassen og i lokalsamfunnene der de bor. Vi har laget en ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering, hvor dette med jobb er noe av kjerneelementet, og som også handler om diskriminering i arbeidslivet.

Jeg tror likevel at det er to ting vi må fokusere særlig på. Det ene handler om hvordan fravær av deltakelse i arbeidslivet veldig tydelig går i arv. At mor og far ikke jobber, påvirker voldsomt hvorvidt ungene jobber. Derfor må vi bryte sirklene og sørge for å få innvandrerbefolkningen vår i jobb, også av hensyn til deres barn. Det andre handler om norskopplæring. Der er jeg veldig glad for at vi har fått på plass et nytt opplegg som man kan benytte seg av mens man jobber, slik at flere innvandrere raskere kan lære norsk og komme seg i arbeid.

Presidenten [11:21:55]: Den muntlige spørretimen er omme.

Sak nr. 2 [11:21:58]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:21:59]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den

sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål nr. 1, fra representanten Lan Marie Nguyen Berg til utenriksministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål nr. 2, fra representanten Frank Edvard Sve til samferdselsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 1

Fra representanten Lan Marie Nguyen Berg til utenriksministeren:

«Utenriksministeren har frarådet norske selskaper handel eller investeringer som bidrar til folkerettsstridige israelske bosettinger. Oljefondet har investert 4 mrd. kr i selskaper som bidrar til opprettholdelsen av disse bosettingene. Utenriksministeren har sagt at det er opp til Etikkrådet å avgjøre saken. Regjeringen ba fondet om å trekke seg ut av Russland etter invasjonen av Ukraina.

Hva skal til for at regjeringen gir Oljefondet instruks om å trekke seg ut av selskaper som bidrar til ulovlige israelske bosettinger?»

Presidenten [11:22:02]: Spørsmålet er trukket.

Spørsmål 2

Fra representanten Frank Edvard Sve til samferdselsministeren:

«Vi ser no eit gryande folkeopprør mot bompengnivået i fleire prosjekt rundt omkring i landet, slik som til dømes Ryfast. I Møre og Romsdal fablar nokon om såkalla «bu- og arbeidsmarknad» som argument for opprettinga av prosjektet Møreaksen til fleire titals milliardar kroner som folket ikkje vil ha, og som kostar 490 kr tur-retur i bompengar.

Kan statsråden forklare korleis det er mogleg å skape ein såkalla «bu- og arbeidsmarknadsregion» med bompengnivå på ca. 2 500 kr i veka, 10 000 kr i månaden i prosjektet Møreaksen, og korleis Statens vegvesen har tenkt kring dette?»

Presidenten [11:22:05]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 3

Bård Hoksrud (FrP) [11:22:25]: «Mange kvinner med brystkreft stilles overfor vanskelige valg, nemlig

om de skal velge cellegift eller ikke. Nå finnes det tilgjengelig en godt dokumentert gentest (Oncotype DX) som med stor sikkerhet kan forutsi hvem som har nytte av cellegift og dermed bidra til å styre riktig (persontilpasset) behandling. Igjen er behandlingen av denne saken blitt utsatt.

Hvorfor prioriteres ikke slike viktige nyvinninger, slik at norske kvinner med brystkreft kan få tilgang til denne testen uten forsinkelser?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:22:55]: Regjeringen vil at færre skal få kreft, at flere skal overleve kreft, og at det skal legges godt til rette for dem som rammes av kreft. I regjeringens nye kreftstrategi, som legges fram i år, vil vi bedre forebygging og tidlig diagnostikk. Bedre behandlingstilbud og oppfølging vil også være sentrale mål. Brystkreft rammer stadig flere kvinner, men heldigvis dør færre av det, særlig fordi resultatet etter behandling har bedret seg gjennom mange år.

Innen persontilpasset medisin er kreftområdet det fagområdet som har kommet aller lengst. Behandlingen kan i økende grad tilpasses den enkelte pasient basert på risikofaktorer, markører og genprofiler. Nye metoder for diagnostikk og behandling gjøres tilgjengelige gjennom ulike systemer, avhengig av dokumentasjonsgrunnlaget for metodene og fase i utviklingsløpet.

Den diagnostiske metoden representanten Hoksrud viser til, er en genprofilanalyse som kan brukes til å forutse nytten av kjemoterapi for enkelte brystkreftpasienter. Metoden er til vurdering i systemet for nye metoder, bl.a. for å vurdere denne testen sammenlignet med det som allerede er tatt i bruk i tjenesten. Metodevurderingen er ferdigstilt, men framdriften videre avhenger av at produsenten leverer inn nødvendige opplysninger og tilbud. Som for alle nye metoder vi ønsker skal tas i bruk i tjenesten, skal også beslutninger om innføring av diagnostikk baseres på vurderinger av prioriteringskriteriene nytte, ressursbruk og alvorlighet – som representanten Hoksrud også sluttet seg til.

For medisinsk utstyr og diagnostiske tester skal det i tillegg være andre forhold som beslutningstakere må ta hensyn til. Det kan være nødvendig kompetanse og infrastruktur for likeverdig tilgang til diagnostikken og faglige og anskaffelsesmessige vurderinger. Det er helse-regionene våre som har sørge-for-ansvaret for å gi pasienter på tvers av sykdomsgrupper et godt og likeverdig tjenestetilbud. De har også ansvaret for å vurdere om og når ny diagnostikk skal tas i bruk, og jeg har tillit til at de gjennomfører denne oppgaven i tråd med Stortingets føringer om prioritering i helsetjenesten.

Bård Hoksrud (FrP) [11:25:37]: I mitt skriftlige spørsmål til helseministeren 19. februar viste jeg til brystkreftrammede Karen Elise Amrati-Løvås som for-

talte sin sterke historie på TV 2-nyhetene lørdag den 10. februar – om sitt umulige valg.

En stor andel med tidlig stadium av brystkreft får kjemoterapi og har beviselig liten eller ingen nytte av slik behandling. Behandlingen gir en rekke alvorlige bivirkninger og kan gi varige senskader, med nedsatt livskvalitet og arbeidsevne som resultat.

Det finnes i dag, som sagt, en genprofiltest kalt Oncotype DX, som er tilgjengelig i over 90 land, som er utprøvd på mer enn to millioner brystkreftpasienter i verden, og som er dokumentert gjennom noen av de største kliniske studiene som er gjennomført i den aktuelle pasientgruppen. Testen er den eneste testen som for tiden kan forutsi om pasientene vil ha nytte av cellegift eller ikke. Testen vil kunne redusere lidelser for mange pasienter og vil også bidra til betydelige besparelser i helsevesenet og for samfunnet.

Søknaden har ligget inne i over to og et halvt år i Nye metoder, og fortsatt har ikke Beslutningsforum tatt stilling. Kan vi forvente at helseministeren vil følge opp denne saken, slik at saksbehandlingen nå blir prioritert?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:26:43]: Helseinnovasjon kan bidra til bedre helse og bedre og mer effektive tjenester. Denne nye gentesten kan være et alternativ til det etablerte tilbudet for pasienter som Karen og andre.

Den videre framdriften i denne saken vil, etter det jeg vet, avhenge av at produsenten leverer inn nødvendig dokumentasjon og opplysninger. Det tok over ett og et halvt år før leverandøren leverte en fullstendig dokumentasjonspakke – det må også nevnes. Nye metoder venter nå på flere opplysninger som er nødvendige for å kunne vurdere prisen, så vi oppnår en god pris, slik at flest mulig pasienter kan få nytte av nye helseinnovasjoner.

Bård Hoksrud (FrP) [11:27:33]: Tidligere i denne uken snakket jeg med Simon Holt, som er onkolog i England, som fortalte om utrolig gode resultater ved bruk av testen i flere år i England, og at mange kvinner nå slipper en tøff cellegiftkur fordi de får tatt denne testen. I dag er denne testen kun tilgjengelig i det private helsetilbudet i Norge, og blir dermed et tilbud til de rike eller de som har helseforsikring.

Jeg lurer på hvordan statsråden kan forsvare at man skal bruke så lang tid på å få godkjent noe som virkelig ville betydd en stor forskjell for mange kvinner når det gjelder hvilken behandling man skal ha. Hvordan forsvarer helseministeren at tilbudet bare blir brukt til å diagnostisere rike mennesker eller dem som har helseforsikring i Norge?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:28:24]: Jeg tror det er viktig å presisere når det gjelder denne nye gentesten,

at det ikke har betydning om man er fattig eller rik, men om den treffer genprofilen. Det er det som avgjør hvor god nytte pasientene har av det. Her i Norge ønsker vi at alle pasienter som kan ha nytte av den, får tilgang på den. Derfor må vi foreta gode anskaffelser. Vi har lagt til grunn de prioriteringskriteriene som Stortinget har vedtatt, som også representanten Hoksrud stiller seg bak, nemlig nytte, ressursbruk og alvorlighet.

Mitt mål er at vi oppnår gode priser hos produsentene, slik at vi raskest mulig kan tilby viktige helseinnovasjoner til de pasientene som kan ha nytte av dem. Og for å gjenta: Det er ikke om man er fattig eller rik som betyr noe, det er om denne testen treffer.

Spørsmål 4

Mahmoud Farahmand (H) [11:29:39]: «I juni 2023 ble Skien fengsel omgjort til et rent kvinnefengsel. Ansatte forteller nå om et svært krevende arbeidsmiljø med høy grad av psykisk og fysisk vold. I en kommentar til NRK vedgår statsråden at kvinnelige innsatte grunnet rus og psykiatri er en mer krevende gruppe.

Hvilke tiltak vil statsråden iverksette for å gjøre hverdagen bedre ved Skien fengsel, både for innsatte og ansatte?»

Statsråd Emilie Mehl [11:30:06]: Takk for spørsmålet. Aller først vil jeg si at forholdene for kvinnesonering i Norge har vært krevende over mange år, og de har dessverre vært vesentlig dårligere enn forholdene for menns soning. Det er utgangspunktet for at regjeringen ønsker å forbedre forholdene ved Skien fengsel, men også mer generelt.

Situasjonen ved Skien fengsel tar vi på aller største alvor. Fengselet ble i 2023 gjort om til et kvinnefengsel som et strakstiltak fordi vi var nødt til å redusere belegget ved Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt på grunn av veldig dårlige forhold der – det har det også vært over lang tid. Sammen med at vi økte bemanningen og gjorde flere kompetansehevede tiltak, har det bidratt til at soningsforholdene har blitt bedre for kvinnelige innsatte. Og så har Kriminalomsorgsdirektoratet besluttet at man i 2024 skal gjøre en budsjettmessig omdisponering innenfor egne rammer for å styrke tilbudet til kvinnelige innsatte.

Dette er veldig krevende, bl.a. fordi kvinnelige innsatte ofte har en høyere forekomst av psykiske lidelser og en historikk med rus. Det er kjent at det er utfordringer med selvskading og selvmordsforsøk, og derfor har jeg stor forståelse for at de ansatte i Skien føler at dette er veldig vanskelig, særlig i en overgangsperiode. Jeg setter veldig pris på den jobben de gjør for oss, for den må gjø-

res av staten, og det er de som står i førstelinjen og håndterer det som er krevende for alle.

Vi mener at grepet med å gjøre om Skien fengsel til et kvinnefengsel var helt nødvendig. Samtidig er ikke det nok. Vi har fortsatt Bredtveit fengsel som en utfordring, og vi jobber nå med å se på hva vi skal gjøre for å erstatte Bredtveit på mer permanent basis. Det ble midlertidig stengt 1. mars. Derfor har jeg gitt Statsbygg og KDI i oppdrag å utrede hva framtiden skal være for kvinnesonering, f.eks. et nytt fengsel eller at man gjør forbedringer på Bredtveit. Kriminalomsorgen generelt har hatt en anstrengt økonomisk situasjon i mange år, etter flere år med kutt. Det har vært viktig for Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering å snu denne utviklingen og prioritere kvinneomsorgsbudsjettene hvert år siden vi tiltrådte i 2021.

Mahmoud Farahmand (H) [11:32:39]: Jeg takker for svaret som statsråden gir, og jeg støtter fullt og helt det skrytete statsråden gir til de ansatte ved Skien fengsel. Det jeg ønsker å påpeke her, er at soningsforholdene for kvinner og situasjonen rundt det – som statsråden var inne på – var kjent før man gjorde strakstiltaket. Det er gjennomført en rekke undersøkelser og forskning, og man visste om situasjonen ved Bredtveit fengsel, som statsråden påpekte.

Jeg er litt bekymret for dette strakstiltaket, og at man ikke gjorde et godt nok forberedende arbeid. Det er noe ansatte og tillitsvalgte ved Skien fengsel også har påpekt, at de ikke var godt nok forberedt. Da lurte jeg på hvorfor man ikke heller gjorde noen kompenserende tiltak før man gjennomførte overføringen til Skien fengsel – hvorfor man ikke iverksatte kompenserende tiltak og forberedte fengselet litt bedre på den situasjonen en skulle møte.

Statsråd Emilie Mehl [11:33:35]: Det kan jeg godt ha forståelse for, at man gjerne skulle hatt mer tid i forkant til å forberede en slik type overgang. Slik som jeg husker tilbake til i fjor, var det en ganske kritisk situasjon på Bredtveit, og det har det vært i mange år, både under vår regjering og under tidligere regjeringer med Høyre. Vi kom til et punkt hvor Sivilombudet var der og kom med noen uttalelser som jeg ikke klarer å gjengi her og nå, men det var veldig graverende, og vi trengte en annen løsning. Da hadde vi rett og slett ikke ubegrenset med tid. Jeg er veldig glad for at vi klarte å stille om raskt og få Skien fengsel opp og gå som et kvinnefengsel.

Igjen: Takk til de ansatte som står i det. Jeg vet at det er vanskelig. Det er fortsatt etter mitt syn en bedre løsning enn å skulle ha fortsatt driften som den var på Bredtveit. Bredtveit ble også i etterkant midlertidig

stengt på grunn av brannsikkerhetsforhold. Det viser egentlig bare hvor utfordrende denne situasjonen er.

Mahmoud Farahmand (H) [11:34:35]: Igjen takker jeg for svaret. Så må jeg stille spørsmål om noe som påpekes av de ansatte og av kriminalomsorgen, rundt spesielt kvinnelige innsatte. Det er et stort behov for å få inn andre arbeidsgrupper i fengselet. Veldig mange ansatte sier at de nærmest fungerer som psykiatere, psykologer og sjelesørgere på et eller annet nivå. Det som da er spørsmålet, er: Har man tenkt å få inn andre arbeidsgrupper, og hvordan har man tenkt å løse det? Med «man» mener jeg regjeringen og statsråden i dette tilfellet. Er det kanskje et behov for å styrke psykiatrien i denne sammenhengen, slik at fengselet ikke fungerer som en psykiatrisk anstalt, for å bruke det ordet?

Statsråd Emilie Mehl [11:35:15]: Ja, det er en klar plan om det. Vi skal etablere en nasjonal forsterket fellesskapsavdeling, som det heter, for kvinner ved Skien fengsel. Det blir et viktig løft, for dette har vi allerede for menn, men vi trenger det også for kvinner. Det kommer i Skien fengsel og er i gang. Det er satt av 55 mill. kr til tiltaket, og det skal stå ferdig og klart til bruk i 2025. Det ser jeg veldig fram til, og det blir et historisk stort løft. På den avdelingen kan, som representanten er inne på, helsekompetanse jobbe sammen med kriminalomsorgens ansatte for å følge opp dem som har det aller vanskeligst. Det ser ut til å være veldig gode erfaringer med den forholdsvis nye enheten som er etablert for menn på Ila. Vi kan ikke ha det slik at menn skal ha det tilbudet når kvinner ikke har det, og derfor er jeg glad for at det kommer også i Skien fengsel.

Spørsmål 5

Mimir Kristjánsson (R) [11:36:20]: «På Helleland sør i Rogaland planlegger Norge Mining, som ikke har noe med staten Norge å gjøre, å anlegge en enorm gruve. Gruveprosjektet vil medføre nedbygging av 6 kvadratkilometer jordbruksjord og 2 kvadratkilometer matjord. Det utgjør hele den årlige kvoten som Stortinget har vedtatt i sitt jordvernmål. Likevel vil ikke statsråd Pollestad, som altså er landbruks- og matminister og ikke steinminister, avvise gruveplanene.

I dagens situasjon, med krig i Europas kornkammer i Ukraina, hvor fornuftig er det å bygge ned mer norsk matjord?»

Statsråd Geir Pollestad [11:37:02]: Eg må fyrst starta med å oppklara at eg er statsråd for dei steinane som finst på matjord.

Det er svært viktig å ta vare på matjorda. Det er bakgrunnen for at regjeringa har lagt fram ein ny jordvernstrategi med eit nytt og skjerpa jordvernmål, der me skal ned til maksimalt 2 000 dekar omdisponert innan 2030. Statistikken viser at me er på rett veg. Foreløpige tal frå KOSTRA viser at me har ei nedbygging på 2 751 dekar i 2023. Det er òg for høgt, men det er ei retning, og det er innafor det målet som var gjeldande, på 3 000 dekar.

I ein farlegare sikkerheitspolitisk situasjon treng me mat, men me treng òg mineral. Det er viktig at me i demokratiske land greier å vera mest mogleg sjølvforsynte med mineral. Eg meiner det vert heilt feil av meg, når dette er eit prosjekt som er tidleg i prosessen, å konkludera med kva som er svaret i behandlinga. Eg trur eit godt jordvern føreset at me fylgjer dei spelereglane, dei framgangsmåtane som er, og det er ein eigen prosess for framgangsmåte og kva ein må ha av løyve og konsesjonar for å vinna ut mineral. I det arbeidet vil eg sjølvsagt delta i regjering, og eg vil vera veldig oppteken av å vareta jordvernet i den prosessen.

Mimir Kristjánsson (R) [11:38:50]: Jeg takker statsråden for svaret.

Dette er et spesielt omfattende prosjekt. Går man med på bare dette ene prosjektet, har man fylt opp hele den kvoten som Stortinget har vedtatt, og som statsråden med rette skryter av. Hvis man skal ha en ekte politikk for jordvern, må man jo ta utgangspunkt i at man ikke skal akseptere prosjekter som er så omfattende og voldsomme som dette blir.

Spørsmålet til statsråden er i hvilken grad man tror det går an å erstatte dette på andre måter. Ser statsråden for seg at man kan bruke hele jordvernkvoten for ett år på dette ene prosjektet?

Statsråd Geir Pollestad [11:39:31]: Eg skal ikkje saksbehandla dette spørsmålet her. Eg ser at sånn som planane er no, er dei svært krevjande opp mot det jordvernmålet som er.

I dei sakene der me har lykkast med jordvern, f.eks. IKEA-saka, er det fordi me har fylgt den prosessen som har vore fastlagd. Nokre ville kanskje ynskt at me tok avgjerda tidlegare. Me tok avgjerda då det var rett tid å gjera det. Ein av grunnane til at eg er skeptisk til å hoppa bukk over den prosessen som er fastlagd, er spørsmålet om kva me då skal gjera i ein motsett prosess, der det er eit prosjekt som representanten Kristjánsson er veldig for – om det skulle vera ei jernbanestrekning eller eit industribygg han er veldig for. Skulle me då òg hoppa over dei fastlagde prosessane – fordi det var så fornuftig at det openbert måtte løysa seg? Eg trur det er svært viktig, både for jordvernet og for dei næringsdrivande, at me fylgjer dei prosessane som er fastlagde for denne typen prosjekt.

Mímir Kristjánsson (R) [11:40:34]: Representanten Kristjánsson er jo mot nesten alt, så det skal godt gjøres å finne et prosjekt representanten Kristjánsson er for (munterhet i salen). Når det er sagt, er dette også et spørsmål om lokalbefolkningen i Helleland, den bygda som står i fare for å forsvinne dersom dette gruvedprosjektet blir noe av, de bøndene som har bosatt seg der, og som prøver å satse på landbruk i tråd med de strategiene og ønskene som Senterpartiet har i regjering, og om lokalmiljøet i Dalane i stort. Det gjelder for så vidt også dette selskapet, Norge Mining. Hvor lenge skal man akseptere at de bruker penger og tar prøver og alt mulig, uten å gi dem en avklaring på hva som egentlig er mulig? Ser ikke statsråden at det er en slags fordel å få klargjort ganske tidlig at vi ikke kan akseptere så stor nedbygging av matjord i det området?

Statsråd Geir Pollestad [11:41:26]: Eg er ikkje no i stand til å veta kor dette prosjektet endar til slutt, men eg er oppteken av at me skal ha eit sterkt jordvern. Helleland i Eigersund kommune er eit flott landbruksmiljø, og eg har møtt mange av bøndene. Eg har fleire gonger vore på landbruksutsalet på Helleland på møte. Eg veit at det er eit aktivt landbruksmiljø der. Sjølv sagt er det viktig å vareta det. Mi oppgåve i regjeringa er jo å vera ein talsperson for nettopp den dyrka marka, fordi ho treng eit større vern enn det ho har hatt så langt.

Med fare for å gjenta meg sjølv: Eg trur det beste for jordvernet faktisk er om ein fylgjer dei reglane som er fastlagde. Bekymringa mi for selskapet er ikkje særleg stor. Det må forhalda seg til konsesjonsprosessen uavhengig av kor mykje resursar det legg ned i å planleggja dette prosjektet.

Spørsmål 6

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:42:37]: «Regjeringa endra i 2022 dei statlege retningslinene for lokalisering av statlege arbeidsplassar slik at større byar i andre landsdelar enn det sentrale Austlandet kom på same «fyliste» som Oslo. Våren 2023 bad Stortinget regjeringa endre dette og fjerne byar som Bergen og Trondheim frå «fy-lista». Ifølgje Bergens Tidende 4. april 2024 er dette enno ikkje følgt opp av regjeringa, slik at til dømes Fiskeridirektoratet framleis vil unngå Bergen som lokaliseringstad for nye stillingar.

Stemmer dette, og korleis og kor raskt vil statsråden rydde opp?»

Statsråd Erling Sande [11:43:30]: Det har i lang tid vore brei politisk semje om at statlege arbeidsplassar bør vere spreidde geografisk og kome heile landet vårt til gode. Statlege arbeidsplassar er viktige for utviklinga

og attraktiviteten i regionale arbeidsmarknader i heile landet, og ulike regjeringar har hatt statleg lokaliseringspolitikkk på agendaen.

Likevel er det slik at staten i stor grad er lokalisert i sentrale område, og sidan 2013 har sentraliseringa auka. Dei minst sentrale kommunane har fått vesentleg færre statlege sysselsette, mens veksten har vore sterkast i dei mest sentrale kommunane. Sjølv om ulike regjeringar i dei siste tjue åra har flytta ut og etablert fleire tusen statlege arbeidsplassar, har desse for det meste blitt lagde til store og middels store byar.

Ei betre geografisk fordeling av statlege arbeidsplassar er altså ikkje nokon kvikkfiks, men vi kan påverke dette gjennom å vere bevisste på kva lokaliseringalternativ vi vurderer i kvar enkelt sak. Når vi etablerer nye eller endrar lokaliseringa av eksisterande statlege stillingar, må vi få fram moglegheitene for lokalisering også i mindre sentrale kommunar. Samtidig må det alltid vurderast om det er særskilde behov for lokalisering i større byar. Dette er difor føremålet med retningslinjene for statleg lokalisering.

I retningslinjene har regjeringa tydeleggjort kravet om å vurdere eit breiare spekter av lokaliseringalternativ enn tidlegare. Samtidig vil det alltid vere statlege verksemdar som vil vere avhengige av å vere lokaliserte i dei største byane. Regjeringa har difor også tydeleggjort at lokalisering i dei største byane må vurderast særskilt og grunnjevast. Praktiseringa av retningslinjene er framleis at ein vurderer lokalisering til Oslo og dei andre større byane i kvar enkelt sak, ut frå sektorpolitiske og lokaliseringspolitiske mål. Dette inneber ikkje ei sidestilling med andre større byar i Noreg.

Det er fagstatsråden sitt ansvar å sjå til at saka blir greidd ut i tråd med retningslinjene, og det er fagstatsråden som tek den endelege avgjerda om lokalisering av den statlege verksemda. Slik har det også vore i saka om Fiskeridirektoratet. Det er mitt ansvar å vurdere om fagdepartementet har greidd ut saker om strukturendringar i tråd med dei lokaliseringspolitiske retningslinjene.

Eg registrerer at endringane i Fiskeridirektoratet har skapt diskusjon om statleg lokaliseringspolitikkk. Utviklinga dei siste åra viser ei tydeleg sentralisering av staten. Denne regjeringa meiner at statlege arbeidsplassar bør vere spreidde geografisk og kome heile landet til gode. Statlege arbeidsplassar er ettertrakta i alle arbeidsmarknader fordi dei bidreg til mangfald og tilgang på kompetansearbeidsplassar. Dette gjev attraktive arbeidsmarknader og påverkar tilflyttinga og busettinga rundt om i landet vårt. Eit føremål med ein aktiv statleg lokaliseringspolitikkk er å gje ei betre fordeling av statlege arbeidsplassar som medverkar til å styrke lokale fagmiljø i ulike delar av landet. Difor reviderte vi også retningslinjene i 2022.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:46:31]: Eg takkar for svaret, som var omfattande og inneheldt mykje informasjon – diverre kanskje ikkje så mykje av den informasjonen eg spurte etter i spørsmålet mitt. Det er noko påfallande når statsråden her for det første argumenterer veldig tungt for at det er viktig å ikkje lokalisere statlege arbeidsplassar i nokon av dei større byane utover i landet, samtidig som han bereknar at Oslo og dei andre større byane no er likestilte i reglementet for lokalisering av statlege arbeidsplassar. Det er jo nettopp det dei er. Tidlegare, slik reglementet for lokalisering av statlege arbeidsplassar var fram til 2022, stod det at «nye og omlokaliserte statlege verksemdar i hovudsak blir lokaliserte utanfor Oslo og sentrale kommunar i Oslo-området».

Så endra regjeringa Støre regelverket ved å føye til orda «eller andre av dei største byane». No står det gjennomgåande i heile regelverket at andre større byar også skal unngåast, på linje med Oslo-området – i heile regelverket. Stortinget har bedt om at det blir endra ved at ein stryker formuleringa «andre av dei største byane». Er det gjort, eller er det ikkje gjort?

Statsråd Erling Sande [11:47:37]: Premissen for dette spørsmålet er at regjeringa ikkje lokaliserer arbeidsplassar til dei andre store byane. Det gjer vi jo – ikkje sant? Det er fleire konkrete eksempel på det. Eit av dei er Kyrkjebevaringsfondet, som er lagt til Trondheim. Det er statlege arbeidsplassar til Trondheim, og det skjer med dagens reglement. Så det er ikkje mogleg å hevde at vi ikkje flyttar arbeidsplassar til dei store byane. Og i nokre tilfelle blir det også aktuelt i framtida, heilt klart.

Det som har vore målet frå regjeringa si side, er også å løfte lokaliseringalternativ utanfor storbyane, rett og slett for å få også dei mindre kommunane vurderte når ein vurderer spekteret av lokaliseringalternativ – anten ein skal lokalisere ut eller opprette statleg verksemd.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:48:35]: Statsråden seier at premissen for spørsmålet mitt er at regjeringa ikkje lokaliserer statlege arbeidsplassar til dei andre større byane. Nei, premissen for spørsmålet mitt er at det står i regjeringa sine retningslinjer at ein ikkje skal lokalisere statlege arbeidsplassar til Oslo eller andre av dei største byane. Så sa Stortinget i 2023, for å seie det veldig enkelt, at orda «andre av dei største byane» skal strykast frå retningslinjene. Det skal ikkje stå «Oslo-området (...) eller andre av dei største byane». Det skal stå «Oslo-området». Og då er spørsmålet mitt enkelt og greitt: Er denne justeringa i tråd med det Stortinget har sagt, gjort, eller er ho ikkje gjort, i retningslinjer for lokalisering av statlege arbeidsplassar? Og vidare, når det gjeld Fiskeridirektoratet særskilt, bekreftar statssekretæren i Fiskeridepartementet til

Bergens Tidende at det i instruksjen til Fiskeridirektoratet frå departementet står at det ikkje skal etablerast nye statlege arbeidsplassar med hovudkontor i Bergen, men i distrikta eller i nordnorske byar. Er det i tråd med, eller er det ikkje i tråd med, retningslinjer for lokalisering av statlege arbeidsplassar?

Statsråd Erling Sande [11:49:40]: La meg fyrst understreke, akkurat som forgjengaren min også gjorde frå denne talarstolen, at endringane i Fiskeridirektoratet også kunne vore gjennomførte utan den siste revisjonen av retningslinjene.

Når det gjeld ordlyden i retningslinjene – og no registrerer eg at Stortinget har gjeve ei klar uttale om det også – skal eg sjølv sagt følge opp det som Stortinget ber om. Det er jo her makta sit og skal vere. Men til det som omhandlar den store lokaliseringspolitikken, skulle eg ynskje at eg såg tilsvarende engasjement frå Bjørlo og andre for dei områda i landet som har tapt statlege arbeidsplassar dei siste åra. Desse mellomstore og større byane som er aktuelle for lokalisering av statlege arbeidsplassar, har trass alt hatt vekst i talet på statlege arbeidsplassar. Men i store delar av landet har ein ikkje hatt slik vekst, og nettopp difor er det utruleg viktig at vi i alle desse sakene også får vurdert slike kandidatar.

Spørsmål 7

Jan Tore Sanner (H) [11:50:58]: «I Stortingets muntlige spørretime onsdag 6. desember 2023 fredet statsråden eksamen på ungdomsskolen etter at et offentlig utvalg hadde skapt usikkerhet om hvorvidt ordningen skulle videreføres.

Vil statsråden også sikre at man fortsatt skal ha en form for nasjonale prøver på ungdomsskolen?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:51:23]: Ja, og nå jobber vi med å følge opp kvalitetsutviklingsutvalgets forslag til utforming av framtidens prøver. Jeg er, i likhet med representanten, opptatt av at vi må ha god kunnskap om elevenes læringsresultater og om skolemiljøet. Både nasjonalt og lokalt trenger vi relevant og oppdatert kunnskapsgrunnlag for å utvikle kvaliteten i skolen. Det skal vi ha.

En av de tingene vi må kunne være enige om, er at informasjonen som skal brukes til å utvikle skolen og politikken, skal være riktig. Det er uheldig at analyseverktøyet som ble tatt i bruk i 2014 og brukt fram til 2021 – et verktøy representanten sikkert kjenner godt til – inneholdt feil og ga upresis informasjon om norsk skole. Vi skal ha riktig informasjon om norsk skole, og skolen trenger et system for god kvalitetsutvikling, tilpasset dagens og ikke minst framtidens behov.

Det har skjedd mye i norskskole de siste 20 årene, siden nasjonale prøver ble innført. Løsningene som ble utviklet tidlig på 2000-tallet, er ikke nødvendigvis verktøyene som ivaretar det behovet vi har i skolen for å fremme læring og trivsel nå og i framtidens skole.

Som varslet i Hurdalsplattformen satte regjeringen ned dette utvalget for å gjennomgå kvalitetsvurderings-systemet i skolen, og i høst fikk vi anbefalingene. Utvalget mener det er behov for et nytt system for kvalitetsutvikling, som legger bedre til rette for dialog og tillit mellom aktørene i skolen. Utvalget peker også på flere utfordringer med de nasjonale prøvene. Hovedutfordringen er at prøvene ikke gir god nok støtte til lærerens faglige, pedagogiske arbeid, og at det er for mange lærere som opplever for liten nytte av prøvene.

De nasjonale prøvene har i dag et dobbelt formål. De skal både gi støtte til lærerens underveisvurdering av elevene og gi grunnlag for kvalitetsutvikling på alle nivå i skolen. Det kommer fram av utvalgets gjennomgang at det er krevende å forene disse to formålene i dagens nasjonale prøver.

Som jeg har informert Stortinget om tidligere, er det også avdekket feil i de nasjonale prøvene i perioden 2014–2021. Resultatene har ikke gitt et presist bilde av hvordan elevenes ferdigheter har utviklet seg over tid. Utvalget foreslår at dagens nasjonale prøver erstattes av nye, læringsstøttende prøver. Formålet med disse prøvene skal være å gi informasjon om elevenes grunnleggende ferdigheter, til bruk i det faglige og pedagogiske kvalitetsutviklingsarbeidet.

Utvalget er delt i synet på om prøvene også skal gi styringsinformasjon til skoleeier og nasjonale myndigheter. Dette forslaget har nå vært på høring. Mange har engasjert seg, og det setter jeg stor pris på. Vi går nå gjennom alle høringsinnspillene og har dialog med partene i skolen. Jeg vil komme tilbake igjen med tilbakemelding før jeg konkluderer.

Jan Tore Sanner (H) [11:54:29]: Jeg er glad for at statsråden vedstår seg sine uttalelser i Stortinget 6. desember 2023. Jeg er også enig i at det selvsagt har skjedd mye i skolen i løpet av de siste 20 år. Når jeg allikevel stiller dette spørsmålet, er det fordi Arbeiderparti-representanter og Arbeiderparti-lag skaper usikkerhet ved om Arbeiderpartiet fortsatt vil opprettholde nasjonale prøver – kall det gjerne noe annet – med det doble formålet å både være læringsstøttende og gi informasjon til skolemyndigheter og oss som samfunn.

Mitt spørsmål er om statsråden kan bekrefte at hun fortsatt vedstår seg det hun sa i Stortinget: «La meg være tydelig på at vi ikke vil avslutte bruken av de nasjonale prøvene.»

Er det et sitat statsråden vedstår seg?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:55:38]: Det er viktig at vi fortsatt har mye av den informasjonen de nasjonale prøvene har gitt, men det som også er helt tydelig, med det kunnskapsgrunnlaget vi har foran oss i dag, er at det må bli gjort på en annen måte, som sikrer oss bedre styringsverktøy og ikke minst også sikrer lærerne større faglig, pedagogisk tilbakemelding i sitt kvalitetsutviklingsarbeid. Det viktigste for meg er å fremme elevenes læring.

Når det gjelder den konkrete innretningen, hvordan de nye prøvene skal se ut, vil jeg komme tilbake igjen til det etter at jeg har fått vurdert innspillene fra partene i skolen, før jeg konkluderer om veien videre.

Jan Tore Sanner (H) [11:56:28]: Statsråden konkluderte fra Stortingets talerstol etter at utvalgsrapporten var lagt frem. Da sa statsråden: «La meg være tydelig på at vi ikke vil avslutte bruken av nasjonale prøver.»

Og videre: «Jeg mener det er viktig med den kunnskapen og informasjonen som testene gir.»

Med andre ord var statsråden tydelig på at nasjonale prøver skal videreføres, og at det doble formålet skal videreføres – ikke bare det læringsstøttende, men også den kunnskapen testene gir.

Vedstår statsråden seg sitatet om at de nasjonale prøvene også skal bidra med kunnskap og informasjon til oss som skolemyndigheter, og oss som samfunn?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:57:29]: Jeg står helt klart bak det. Vi vil ikke avslutte bruken av nasjonale prøver, men det er helt åpenbart at vi i lys av det vi nå vet, må ha en annen innretning enn det som har vært bruken og innretningen fram til i dag. Det er helt åpenbart – for å sikre elevenes læring.

Spørsmål 8

Margret Hagerup (H) [11:58:12]: «Statsråden har ved flere anledninger fått spørsmål fra Høyre i Stortinget om opplæringskontorenes adgang til å drive opplæring, uten å komme med en avklaring. I stedet velger statsråden å avklare dette i en rekke leserbrev, hvor hun i tillegg snakker usant om Høyres politikk.

Kan statsråden nå også bekrefte i Stortinget at Stortingets intensjon skal følges, og at en ikke skal frata opplæringskontorene muligheten til å drive opplæring?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:58:41]: Ny opplæringslov anerkjenner at opplæringskontorene spiller en viktig rolle for fag- og yrkesopplæringen, og jeg kan forsikre om at forskrift til ny opplæringslov vil understøtte dette. Til sammen vil lov og forskrift sikre en tydeliggjøring av ansvarsforhold og rolledeling i samarbeidet

mellom lærebedrift, opplæringskontor og fylkeskommune.

Departementet har nå mottatt direktoratets høringsoppssummering og forslag til forskrift til den nye opplæringsloven. Dette arbeidet er omfattende. Det vil ta noe tid å ferdigstille forskriften, men det er ikke nødvendig at det skal være usikkerhet om dette. Regjeringen vil sikre at opplæringskontorene fortsatt kan drive med opplæring. Lærebedrifter og opplæringskontor har i lang tid samarbeidet om opplæring, og det skal vi i den nye forskriften ramme inn på en god måte, som gjør at man fortsatt kan samarbeide om gjennomføring av opplæring. Jeg anser det som ekstra nødvendig å avklare dette, for det er veldig viktig at det ikke spres en annen historie der ute. Det er viktig at vi nå ikke skaper unødvendig usikkerhet rundt opplæringskontorenes rolle – til tross for at det er bred politisk enighet i Stortinget. Regjeringen sendte Utdanningsdirektoratets forslag til forskrift ut på høring, og nå er tiden inne for politisk beslutning.

Margret Hagerup (H) [12:00:05]: Statsråden skriver i et leserbrev at hun opplever at Høyre skaper unødvendig usikkerhet. Men det kunne statsråden ha avverget hvis en ikke hadde sendt dette på høring. Statsrådens eget direktorat har kun foreslått alternativ hvor opplæringskontor ikke skal drive med nettopp opplæring, og da er spørsmålet: Er det direktoratets tolkning som blir grunnlag for gjeldende politikk, eller er det leserbrevet? Stortinget trenger klarhet i hvordan regjeringen vil sikre at Stortingets krystallklare intensjon følges opp. I utkastet til høring står det at en skal kunne gi opplæring under forutsetning av å være godkjent lærebedrift. Det vil fjerne opplæringskontorenes mulighet til å drive opplæring. Så spørsmålet blir: Kan statsråden bekrefte at opplæringskontorene skal kunne gi opplæring uten selv å ha produksjon og være godkjent som lærebedrift?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:00:54]: Som jeg sa i mitt innlegg, og for å være helt tydelig: Regjeringen vil sikre at opplæringskontorene fortsatt kan drive med opplæring. Det er utrolig viktig at vi har en anstendig og ansvarlig linje i denne debatten og ikke bidrar til å hausse opp unødvendig usikkerhet i saken, usikkerhet som kun tjener dem som ønsker politisk spill, men som kan ramme rekrutteringen av instruktører og bedrifter. Det trenger vi, det er helt nødvendig, dem er vi helt avhengige av for å utdanne fagarbeiderne landet vårt trenger framover. Opplæringskontorene er viktige for å sikre et bredt tilbud av lærlingplasser av høy kvalitet over hele landet blant både små og store arbeidsgivere. Vær sikker: Regjeringen jobber på mange fronter for å styrke fag- og yrkesopplæringen.

Margret Hagerup (H) [12:01:49]: Med respekt å melde er det statsråden som driver med politisk spill, eller snarere sagt dårlig håndverk. For å sikre opplæringskontorene må statsråden ta ansvar og overstyre direktoratets omkamp mot Stortinget. Spørsmålet er om statsråden vil fylle ordene i leserbrevet med substans, for her trengs det handling og ikke fagre ord. Denne uken møtte Rogalands-benken på Rogalandstinget, hvor vi fikk et klart budskap fra Linda, som er spesialrådgiver for opplæring i fylkeskommunen. Ministeren vet at man i Rogaland er svært god på yrkesfag, og at det jobbes godt fra mange kanter. Linda ba oss om å huske én ting fra hennes innlegg: Den hemmelige ingrediensen for å lykkes er opplæringskontorene, det er de som er bindeleddet.

Det er statsråden som sitter på virkemidlene for å gjøre dette, og jeg håper at statsråden vil ta grep snarere enn å avklare dette i leserbrev. Så spørsmålet blir: Vil statsråden sørge for god dialog med partiene i Stortinget som har behandlet denne saken, og sikre at Stortingets intensjon følges opp og opplæringskontorenes rolle består?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:02:53]: Jeg opplever at vi har felles engasjement og interesse i denne saken, at vi ønsker høy kvalitet over hele landet og et bredt tilbud av lærlingplasser blant små og store arbeidsgivere. Regjeringen jobber som sagt på mange fronter for å styrke fag- og yrkesopplæringen, og det er vår aller viktigste jobb å sikre at opplæringskontorene har gode rammer og godt mandat for sin virksomhet. Det er vi er helt avhengige av.

I tillegg styrker vi satsingen med midler – betydelige midler brukes nettopp i dette arbeidet fra regjeringens side. Ikke minst ser vi det nå igjen i resultatene, det er flere som velger nettopp denne yrkesveien. Jeg er utrolig glad for at innsats faktisk lønner seg, og at vi har resultater.

Spørsmål 9

Kari-Anne Jønnes (H) [12:04:03]: «Til Utdanningsnytt har statsråden uttalt at hun forventer at skolene forbyr russegensere hvis det går ut over skolemiljøet.

På hvilken måte mener statsråden at en russegenser påvirker skolemiljøet?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:04:20]: Det er ingen tvil om at mange elever opplever russefeiringen og planleggingen av den som en vanskelig periode. Elever, foreldre og andre aktører melder om utenforskap, de melder om kjøpepress, og de melder om ekskludering.

Dette skjer i forbindelse med russefeiringen – og, dessverre stadig oftere, mange år før selve feiringen.

Skolen har ansvar for elevenes rett til å tilhøre et godt og inkluderende skolemiljø. Russetiden representerer for mange det motsatte. I helgen kunne vi lese at elever på en skole i Oslo deler seg inn i A-, B-, C- og D-grupper etter status. Vi vet at det er skoler der elever med høyere status tar de beste plassene i kantinen, mens elever som ikke er en del av en russebuss eller vandregruppene, låser seg inne på toalettene i friminuttene. Sånn kan vi ikke ha det.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:05:14]: Det er åpenbart at ikke alle føler seg inkludert. Det er også åpenbart at vi har et felles ansvar for å løse det, men det er en utfordring staten ikke kan ta ansvar for alene. Det må skje over tid gjennom et godt samarbeid lokalt mellom elever, foreldre og skole. Når en statsråd regulerer hva en elev skal ha på seg på skolen, må hun også være i stand til å svare på hva som er ekskluderende ved det plagget. Det er jo et ganske inngripende tiltak. Kan statsråden redegjøre mer for det?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:05:57]: Klær i seg selv skaper ikke utenforskap, og det er jeg ganske sikker på at representanten og jeg er skjønt enige om. Derimot er eksklusive klær for en bestemt gruppe symboler som manifesterer og forsterker ekskludering. Det er genserene, klistremerkene og bannerne som tydeliggjør hvem som er med, og – verre – hvem som ikke er det.

Jeg tror de aller fleste russ, enten de har russeklær på eller ikke, er opptatt av sine venner og medelever og ikke ønsker å bidra til utenforskap, men noen ganger trengs det tydeligere rammer og regler selv for unge på terskel-en til voksenlivet.

Skolens ordensreglement er ment å være en rettesnor for adferd på skolen. Skoleeier kan delegere utformingen av ordensreglementet til den enkelte skole, og vurderingen av hvilke regler som skal gjelde, må skje i dialog med elevene og foreldrene og vurderes opp mot de rettighetene elevene har. Det er viktig at skolene jobber helhetlig og langsiktig med å få et godt skolemiljø, og russeklær er en del av dette.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:06:55]: Som statsråden bemerket i det første svaret til meg, starter dette ganske

tidlig nedover i årsklassene. Både som skolepolitiker og som forelder kan jeg dele bekymringer om mange ting, men når statsråden er så tydelig i sitt svar på at eksklusive klær og også russeklær er en del av problemet, betyr det da at statsråden åpner for å regulere hva elever skal ha på seg, også nedover i skoleløpet? Hvilke grep tenker statsråden at en regjering og staten skal gå inn med for å regulere skolemiljøet?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:07:44]: Det må vurderes helt konkret ved den enkelte skole hva som fremmer et godt skolemiljø hos dem.

Fra høyresiden hører vi at russegensere ikke er problemet. Det synes jeg viser at høyresiden ikke forstår russetiden, eller rett og slett vil legge en beskyttende hånd over bransjen bak genserene, klistremerkene, bannerne og russesangene som tilbys og kjøpes for store penger i mange år før selve russetiden. Det er genserene, klistremerkene og bannerne som tydeliggjør hvem som er med, og – verre – hvem som ikke er det, fordi vi tillater dem brukt på skolen.

Tenk om vi hadde gjort det samme på arbeidsplassen – at de av oss som også hadde relasjoner på fritiden, gikk i gruppeklær med gruppenavn i kontorfellesskapet og satte egne klistremerker på bordene i lunsjen. Det er uhørt å tenke seg det. Både verneombudet og lovverket ville selvsagt sikret at sånn virksomhet ville blitt slått ned på av hensyn til arbeidsmiljøet.

Gruppegensere, klistremerker og bannere er nå en viktig del av grupperingen på skolen, og det er bare på skolen man gjennom en sånn uniformering får vist hvem som er med, og hvem som ikke er det. Vi kan ikke la det frie markedet drive utenforskapet. Vi må heller sette ned foten og sikre inkludering av alle.

Presidenten [12:08:55]: Dermed er den ordinære spørretimen omme.

Sak nr. 3 [12:08:58]

Referat

Presidenten [12:08:59]: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.10.

